

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δέκατος

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἀθήναις, φρ. 10, ἑνταῖς ἑπαρχίαις φρ. 12, ἑν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. - Αἰ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου καὶ τοῦτους καὶ εἴνα ἰτήσια.

Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὀδὸς Σταδίου, 6.

12 Ὀκτωβρίου 1880

Σφραγὶς τῆς

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1862.

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἀνωτέρω σφραγίδος εὐρίσκεται κατὰθεσμιμένον εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς.

Η 10 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1862 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Οἱ βασιλεῖς νομίσαντες ἀναγκαῖον νὰ ἐμφανισθῶσιν εἰς τοὺς λαοὺς τῶν ἐπαρχιῶν μετὰ τὰ ἐν Ναυπλίῳ συμβάντα, διενοήθησαν νὰ ἐπιχειρήσωσι περιοδεῖαν. Ναὶ μὲν ἔβλεπον κοπάσαντα τὸν κλύδωνα, ἀλλὰ καὶ δὲν ἠγνόουν ὅτι ὁ σάλος, περιδινόμενος τραχὺς, ἐφαίνετο προμηνύων νέαν ἀνέμων θύελλαν. Ἡ 1 Ὀκτωβρίου ὠρίσθη ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν. Οἱ ὑπουργοὶ κατέβησαν εἰς Πειραιᾶ, ἵνα προπέμψωσιν αὐτοὺς μέλλοντας νὰ ἀποπλεύσωσι τὴν 10 ὥραν. Ἡ νύξ ἦτο σκοτεινή, οὐδ' ἀστὴρ ἐσπινθήριζεν ἐπὶ τὸ στερέωμα· τὸ ψῆχος δριμύ καὶ ῥιγηλόν· ἡ σιγὴ βαθεῖα ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν, οὐδ' ὑπὸ λεπτῆς ζεφύρου πνοῆς οὐδ' ὑπ' ἀσθενοῦς φλοίσβου κύματος ἐταράττετο· ὠμοῖαζε πρὸς τὴν νηνεμίαν τὴν προμηνύουσαν χαλεπὴν θύελλαν. Μόνοι οἱ μαθηταὶ τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς ἴσταντο τεταγμένοι περὶ τὴν ἀποβάθραν πρὸς τιμὴν τῶν ἀποδημούντων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀκίνητοι ὡς ἀγάλματα· ἡ ὄψις αὐτῶν ἐν μέσῳ τῶν φανῶν ἐφαίνετο ἐπεξηγοῦσα ἄχαρι φρόνημα. Μετ' ὀλίγον ἠκούσθησαν μακρὰν ἀνευφημίαι, ἐξερχόμεναι ἐκ χειλέων νεανικῶν, καὶ εἶδομεν πρὸς δεξιὰν προτρεχούσας τῆς βασιλικῆς ἀμαξῆς δᾶδας βεγγαλικὰς, ὧν αἱ πελιδναὶ φλόγες ἀνεκάλουν εἰς τὴν φαντασίαν πομπὴν νεκρικὴν.

Ἐν τούτοις ἡ στάσις, προβαίνουσα ἀκώλυτος, ἔφθασεν ἐκ Βονίτσης καὶ εἰς Μεσολόγγιον, ἐκεῖθεν δὲ, μεταβᾶσα εἰς Πάτρας, κατέλαβε τὸ τηλεγραφεῖον καὶ ἀνεκοίνου ἄρρητ' ἀθέμιτα εἰς Ἀθήνας.

1. Μέλη τῆς κυβερνήσεως ἦσαν οἱ ἀειμνηστοὶ Δ. Βούλγαρης, Κ. Κανάρης καὶ Β. Ρούφος. Σ.τ.Δ.

ΤΟΜΟΣ Γ' - 1880

Ἐμελλε δὲ νὰ ἐκτραγῇ καὶ ἐν αὐταῖς τὸ ἐσπέρας τῆς 8ης πρὸς τὴν 9ην, ἀλλ' ἀνεβλήθη εἰς τὴν ἐπιούσαν. Οἱ δὲ ὑπουργοὶ συνεδρίαζον ἐν τῷ γραφείῳ τῶν στρατιωτικῶν, οὐ μακρὰν τῶν ἀνακτόρων. Ἦσαν δὲ οἱ παρόντες ὑπουργοὶ πέντε, τοῦ μὲν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν προεξαποσταλέντος εἰς τὸν βασιλέα, τοῦ δὲ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ἀσθενούντος.

Περὶ δὲ τὴν 8 ὥραν τῆς ἐσπέρας, γενικῆς οὔσης τῆς ἡρεμίας καὶ σκοτεινῆς τῆς νυκτός, ἀντήχησε κρότος πυροβόλου, μεθ' ὃν ἐπικνήθηεν ἡ πρώτη σιγὴ. Καὶ τότε ὁ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργός, φέρων στολὴν καὶ ξίφος, καταβάς, ἵππευσεν καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ ἐρίππων χωροφυλάκων εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν· ἡμεῖς δὲ ἐνομίσαμεν ὅτι ἀπῆρχετο ἵνα ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τοῦ στρατοῦ. Ἀλλὰ πολὺ δὲν περῆλθεν καὶ ἀξιωματικοί, ἐπερχόμενοι εἰς μετὰ τὸν ἄλλον δρομαῖον· κατήγγελλον ἐχθρικὰς πράξεις τῆς φρουρᾶς καὶ ἐζήτουν ὁδηγίαις. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐδίδεν τοιαύτας, ἀσυναρτήτους μάλλον, ὁ πρωθυπουργός· ὅτε δὲ τις τῶν ἄλλων ὑπολαβὼν εἶπεν ὅτι, διοικούντος τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν τὴν φρουράν, ἄτοποι καὶ ἀντιφαστικαὶ θὰ ἦσαν αἱ διαταγαί, ἀνεστάλησαν μὲν, ἠξήθη ὅμως ἡ συζήτησις καὶ ἡ τύρβη. Ἐν τοσούτῳ ἡ πόλις ἐσίγησεν ὥραν δλόκληρον, ὁ δ' ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν, ἐπανελθὼν φαιδρός, ἐδήλωσεν ὅτι, πλὴν τινος βιβλιοπώλου ἀτακτήσαντος, ἐπεκράτει πανταχοῦ ἡσυχία, καὶ ὠνόμασε τὰ μέρη ὅσα ἐπεσκέρθη. — «Περὶ δὲ τοῦ στρατῶνος τοῦ πυροβολικοῦ, ἠρώτησα αὐτόν, οὐδὲν εἶπες». — Μαί (κακά), ὑπετονόησε γαλλιστί. Καὶ μετ' ὀλίγον συνετάραξαν τὴν πόλιν συμμιγεῖς κρότοι πυροβόλων· πρῶτοι ἐστασίασαν οἱ σκαπανεῖς, ὁ δὲ λοιπὸς στρατός, συναθροισθεὶς πρὸ τῶν ἀνακτόρων καὶ κατὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, ἐπυροβόλει ἀθρόως· αἱ σφαῖραι ἐσύριζον καὶ αὐταὶ ὡς μαινάδες, πολλαὶ δὲ συντρίψασαι τὰς ὑάλους τῆς γαλλικῆς σχολῆς καὶ τῆς οἰκίας τοῦ Πάσους πρέσβευς, ἔπεσαν ἐν αὐταῖς. Καὶ τότε ὁ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργός, στραφείς πρὸς τὸν λοχαγὸν Γεράσιμον Μεταξῆν, ὀνομασθέντα πρότερον φρουράρχον τῆς συνοικίας, «Εἰμί, εἶπεν ἐντόνως, στρατιώτης καὶ ὡς στρατιώτης ὁ ἀποθάνω· οὐδεὶς ὁ ἀναβῇ ἐνταῦθα ζῶν· φρόντισον ν' ἀσφαλισθῇ καλῶς ἡ οἰκία. — Εἰ μὲν διατάττεις ὡς ὑπουργός, εἶπεν ὁ προλαλήσας, δὲν

ἔχεις τὸ δικαίωμα πρὶν ἢ λάβῃς τῶν συναδέλφων σου τὴν γνώμην, εἰ δὲ ὡς στρατηγὸς, ὕπαγε εἰς τὸν στρατόν». Ἐπειδὴ δὲ ἐπαναλαβὼν μετὰ μικρὸν τὰ αὐτὰ, ἤκουσε καὶ αὖθις τὴν αὐτὴν παρρησίαν, μετέβη εἰς παρακείμενον δωμάτιον καὶ

«... πρὸς αὐτὸν κοιμήσατο ἡμέραν ὅλην»
μέχρι πρωῒας. Ἐμνήθη δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πρωθυπουργός. Οἱ δὲ τρεῖς ἄλλοι, ἦτοι ὁ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν Π. Βάρβογλης, ὁ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Εὐστ. Ἡλιόπουλος καὶ ὁ γράφων διετέλουν ἀγρυπνοῦντες καὶ ἐκκωφούμενοι.

Τὴν δὲ δευτέραν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀναβὰς τις ἀνήγγειλεν, ὅτι ἐπὶ ὁλοκαίριον ὑπεγράφη ὑπὸ ἐπτὰ μεγάλων καὶ μικρῶν, ὀνομαστικῶν καὶ ἀκατονομαστικῶν, ἡ καθ' ἑαυτοὺς τῶν βασιλέων, καὶ ὅτι ἡτοχοῦντο τρεῖς κυβερνήται. Οὕτω δὲ,

Ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ μόνῃ,
ἀντιστάσεως μὴ οὐσῆς,
ὁραυθέντων ἀρεμάνιως
τῶν φανῶν τῆς πρωτευούσης,

ὡς εὐφύεστατα διηγήθη τις ἐμμέτρως τὸ ἡρώϊκον ἀνδραγαθήμα τοῦ Ὀκτωβρίου, κατελύθησαν βασιλεία καὶ δυναστεία, οὐχὶ ἡττηθείσης ἀλλ' ἀποκηθείσης τῆς ἐξουσίας νὰ πεισθῇ ὅτι ἡ μετριοπάθεια κατὰ πάντα τὰ μέγιστα ζητήματα ἀποβαίνει ἐπὶ τέλους ὀλεθρία. Τῶν δὲ ὑπουργῶν μεταβάντων εἰς τὸ ἀπέναντι κατάλυμα τοῦ προέδρου, οἱ φυλάττοντες τὰς πύλας οἰκίας ἀναζυγῶσαντες εὐθὺς τὰς θύρας, ἔτειναν φιλίαν τὴν δεξιὰν πρὸς τοὺς ἀποστάντας στρατιώτας, ἡ τέως ἐπίφοδος ὁδὸς κατεκλύσθη, καὶ ὡς ἀνεμόστροφος καταιγὶς συνετάρραξαν τὸν οὐρανὸν νιφάδες κρότων πυροβόλων. Πυκνὸς δ' ἐχύθη τότε, ἀλλὰ τότε μόνον, εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς δόμους ὁ ἀσύνετος ὄχλος, τὸ κορὸν τοῦτο καὶ ἄλλων γερόντων τοῦ ποιητοῦ, κραυγάζοντες, κροτοβολοῦντες καὶ ἀσύνετως ἐξονειδίζοντες τοὺς βασιλεῖς· πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν πρὸ μιᾶς ἡμέρας σαινόντων πρὸ τῶν ὑπουργῶν καὶ γονυπετούντων πρὸ τῶν ἡγεμόνων, ἐκπηδήσαντες εἰς τὰς ὁδοὺς ἐπεδείκνυν θριαμβικῶς ἐρυθρὰς ταινίας ἐπὶ τοῦ στήθους, ὡς σημεῖον συμμετοχῆς καὶ ἀφάτου ἀγαλλιέσεως.

Καὶ οἱ ξένοι δὲ πρέσβεις ἔδραμον εἰς Πειραιᾶ, οὐχὶ ἵνα καλύψωσι, κατὰ καθήκον, διὰ τῆς αἰγίδος αὐτῶν τὸν καταπλεύσαντα τὴν ἐπαύριον ἡγεμόνα, ἀλλ' ἵνα διαβεβαιώσωσιν ὅτι

«Venit summa dies et ineluctabile fatum»,

«Πλὴν τοῖς λοιπῶν ἡμῶν καὶ μοῖρα κραταίῃ»,

καὶ προτρέψωσιν αὐτὸν ἵν' ἀναχωρήσῃ διὰ παντός. Ὁ δ' ἀγαθὸς βασιλεὺς, μὴ ἀνεχόμενος, ὡς ὁ Λοδοβίκος Φίλιππος, νὰ χυθῇ μηδὲ βράνις αἵματος ἀδελφικοῦ ἔνεκεν αὐτοῦ, κατέλιπε τὴν χώραν, ἦν καὶ ἐξ αἰσθημάτων καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα φιλελληνικῶτάτου πατρὸς, συνδραμόντος ἐν χαλεπωτάτοις καιροῖς τὴν Ἑλλάδα διὰ χρημάτων καὶ ἀνδρῶν καὶ γενναίας φωνῆς, ἡγάπησεν ὡς ἰδίαν πατρίδα, καὶ διωργάνωσε καὶ ἐπρόειπε δι-

λοκλήρου συστήματος φιλελευθέρων νόμων, καὶ προεκινδύνευσεν ὑπὲρ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ, καὶ ἐκλαυσεν αὐτὴν ὑβρίζουμένην ὑπὸ τῆς ξένης κατοχῆς. Ἀποπλέων δὲ τὴν 12 Ὀκτωβρίου ἐκ Σαλαμῖνος ἐπὶ ἀγγλικῶν σκαφῶν, ἀρῆκε τὴν κατανυκτικὴν ταύτην προκήρυξιν·

«Ἐλλήνες!

»Πεποιθὼς ὅτι, μετ' ὅσα συνέβησαν εἰς τινὰ μέρη τοῦ βασιλείου καὶ ἰδίως ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, ἡ κατὰ ταύτην τὴν στιγμήν ἐν τῇ Ἑλλάδι διατριβή μου θὰ ἔφερε τοὺς κατοίκους εἰς αἰματηρὰ καὶ ἀνυπερβλήτους ἀταξίας, ἀπεράσιστα νὰ ἐγκαταλίπω τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον ἀείποτε ἡγάπησα καὶ εἰσέτι ἀγαπῶ, καὶ εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν εὐμερίαν οὕτε φροντίζων οὕτε κόπων ἐφείσθην ἐπὶ μίαν σχεδὸν τριακονταετηρίδα. Ἀπέχων ἀπὸ πάσης ἐπιδείξεως, ἐφρόντισα μόνον περὶ τῶν ἀληθῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος, ζητήσας παντὶ σθένει νὰ προάξω τὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν ἀνάπτυξιν καὶ καταβαλὼν ἰδιαιτέραν σπουδὴν εἰς τὴν ἀμερόληπτον τῆς δικαιοσύνης διαχείρισιν. Ὅσάκις ὅμως προέκειτο περὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων κατὰ τοῦ ἐμοῦ ἀτόμου, μετῆλθον ἀπεριόριστον ἐπιείκειαν καὶ ἐλησμόνησα τὰ γενόμενα.

»Ἐπανερχόμενον εἰς τὴν γενεθλίαν μου χώραν λυπεῖ με ἡ προσφιλέτης μου Ἑλλάς ἔνεκα τῆς νέας τῶν πραγμάτων τροπῆς· δέομαι δὲ τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ νὰ καταπέμψῃ ἀείποτε τὴν χάριν τοῦ εἰς τὰς τύχας τῆς Ἑλλάδος. «ΟΘΩΝ».

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, προσηγόρευσε τὸ τελευταῖον τὴν μεγαρικὴν ἀκτὴν, ἐνατενίζων εἰς τοὺς ἔτι χλοερὺς στεφάνους τῶν μύρτων, τοὺς καταγαλίσαντας τὰς ὁδοὺς, δι' ὧν οὐ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν διέβη ὡς ἐν θριάμβῳ, τοῦ πλήθους ἀνυπερβλήτου Ὁσωνά, καὶ ἀκούων ἀντιλαλοῦσαν ἔτι τὴν γλυκεῖαν ἡχὴ τῶν παρθενικῶν ᾠδῶν τῶν βαθυπλοκάμων θυγατέρων τῆς Μεγαρίδος¹.

Προσέως δημοσιεύεται παρὰ τοῦ Ἐφόρου τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης κ. Ε. Δ. Ροῖδου ἐκδοσις τῆς καταστάσεως τοῦ σπουδαίου τούτου ἰδρύματος. Ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ δὲ ἡμῶν παραχωρήθη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν τὸ ἐπόμενον τεμάχιον, εἰ οὐ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης μετὰ πόσης χάριτος ὁ κ. Ροῖδης γνωρίζῃ νὰ πραγματοποιεῖται καὶ τὰ ἐκτελέσματα ἀντικείμενα. Σ. τ. Δ.

Περὶ ταξινόμησης τῆς ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Πρέπει ἤδη νὰ ἐπωμέν τι καὶ περὶ τοῦ πολυκρότου ζητήματος τῆς ταξινόμησης. Πρὸ τοῦ ἔτους 1866, ὡς κάλλιστα ἐξ ἰδίας πείρας γνωρίζομεν, οὐχὶ ταξινόμησις ἀλλ' οὐδὲ κἂν τάξις ὑπῆρχεν. Ἡ Βιβλιοθήκη ἦτο μὲν διηρημένη εἰς τμήματα, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἔκειντο οἱ τόμοι ἀναμειγῆς, ἡ δὲ ἀνεύρεσις ὀρισμένου συγγράμματος ἀπῆται τοσοῦτον ἐπιπόνους καὶ πολλὰς ματαίας ἀνασκαφάς, ὥστε οἱ πλεῖστοι τῶν προσερχομένων ἠρκοῦντο ζητοῦντες παρὰ τοῦ ἀγαθωτάτου Ἀποστολίδου ἐν λεξικῶν τῆς Γραφῆς, μίαν μαθηματικὴν γεωγραφίαν γαλλιστί, μίαν βιογραφίαν

1. Ἐστὶν ἐκ τῶν 11 τομῶν Ἀναμνηστικῶν Ν. Δραγούμη.

τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἢ οἰκονομικοῦ ἐκδοσιν τοῦ Σενέκα. Τοιαύτας αἰτήσεις πολλάκις ἠναγκάσθημεν καὶ ἡμεῖς ν' ἀποτεινόμεν μετὰ ματαίαν ἐξάντλησιν πάσης ἄλλης μάλλον ὠριμένης. Τὸ βιβλικὸν τοῦτο χάος, ὡς τὸ ὠνόμασε παραλαβὼν ὁ κ. Φρεαρίτης κατέταξε κατὰ μέγεθος καὶ χρῶμα, πολλὰς προκαλέσας διὰ τοῦτο εὐτραπείας καὶ ἐνστάσεις, ὧν τὰ ἐννέα δέκατα ἦσαν οὐ μόνον ἄδικοι, ἀλλὰ καὶ πάσης πραγματικῆς ὑποστάσεως ἐστερημένοι. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἀναγκασθόμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι δὲν συναιθεροῦμεθα μετὰ τῶν ἀποδιδόντων ἐξαιρετικὴν σημασίαν εἰς τὸ ζήτημα τῆς προτιμήσεως μετὰ τοῦτο ἢ ἐκείνου τοῦ συστήματος βιβλιονομίας, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν οὐ μόνον τῶν συστημάτων τὸ πλῆθος, ἀλλὰ καὶ ὅτι καθ' ἕκαστον τούτων πλεῖστα βιβλία δύνανται ἀνεῖς ἐπιστημονικῆς ἢ ἄλλης ζημίας εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας θέσεις αὐθαίρετως νὰ καταταχῶσιν. Αἱ πλεῖστα λόγου χάριν τῶν περιηγήσεων ἔχουσιν ἴσα δικαιώματα νὰ κοσμησῶσι καὶ τῆς γεωγραφίας καὶ τῆς καλλιτεχνίας καὶ τῆς ἀρχαιολογίας τὸ τμήμα. Οὐχ ἥττον τῶν περιηγητῶν κοσμοπολίται εἶνε οἱ ἀναρίμητοι τοῦ μεσαιῶνος καλοηγητοὶ λογιώτατοι, ὧν τὰ ἔργα, μίγμα ὄντα θεολογίας καὶ οἰασθήποτε ἄλλης ἀνωρπίνης γνώσεως, δύνανται κατ' αὐθαίρετον ἐκτίμησιν τοῦ θεολογικοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους παράγοντας εἶτε ἐν τῷ θεολογικῷ εἶτε ἐν τῷ ἱατρικῷ ἢ ἄλλῳ τμήματι νὰ καταταχῶσιν. Μείζων ἔτι εἶνε ἡ δυσχέρεια διὰ τοὺς πολυγράφους τῶν δύο ἐπομένων αἰώνων, τὸν Ἑρασμον, τὸν Λίβιον, τὸν Φίλελφον καὶ λοιποὺς, ὧν ἕκαστος πρέπει ν' ἀφῇσιν ἀνὰ ἐν μέρος εἰς πᾶσαν αἰθούσαν τῆς Βιβλιοθήκης, ἀφοῦ τὰ πλεῖστα ἐπιστημονικὰ συστήματα χωρίζουσι καθ' ὕλην καὶ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως τὰ ἔργα. ἐκτὸς ἂν ἡτύχησεν οὗτος νὰ θεωρηθῇ κλασσικός, ὅτε ἀπαλλάσσεται τοῦ διαμελισμοῦ. Πλὴν ὅμως τῶν ἀρχαίων, δι' οὓς τὸ ζήτημα ἐλύθη χρονολογικῶς, οὐδὲ ὅπως εἶνε πόθεν ἀρχεται ἡ κλασσικότης, καὶ ἂν δίκαιον εἶνε νὰ κατέχῃ δύο ἢ τρεῖς θήκας κατὰ σειράν ὁ Βολταίρος, ἐνὸς διχοτομεῖται ὁ Μίλτων καὶ ὁ Φεβελών. Καὶ ταῦτα μὲν εἶνε ζητήματα, ἐξ ὧν ἐξαρτᾶται ἡ μετάθεσις τοῦ βιβλίου ἀπὸ μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἄκρην τῆς Βιβλιοθήκης, πολὺ δὲ λεπτότερα τὰ ὀρίζοντα καθ' οἷον ἡ ἐπιστημονικὴ σύστημα τὴν θέσιν τοῦ βιβλίου ἐν τῷ αὐτῷ τμήματι, ἡ διακρίσις δηλ. μετὰ ἐρμηνευτοῦ καὶ ἀπολογητοῦ, ἱατρικῆς ὕλης καὶ φαρμακολογίας, τέχνης καὶ καλλιτεχνίας, κριτικῆς καὶ καλοθερίας, καὶ παντοῦ ἄλλαι ἔτι λεπτότεραι διαφοραὶ, ὧν ὁ χωρισμὸς δι' εὐδιακρίτου καὶ ἀνεπίδεκτου ἀμφισβήτησεως ὁροθεσίας ἀποβίνει οὐχ ἥττον δυσχερὲς τῆς τῶν συμμιγῶν ἐθνικοτήτων τοῦ Αἴμου. Καὶ ὁ μὲν θεωρητικὸς ταξινόμος δύναται ὅσους θέλει νὰ παρατάσῃ κανόνας, καὶ νὰ παραδέχεται ἐπιστημονικὰς ὑποδιακρίσεις, ἐν τῇ

πράξει ὅμως οὐδὲν ἔχουσιν οἱ κανόνες οὗτοι κοινὸν πρὸς τὴν ἐν τῷ τμήματι θέσιν πλείστων βιβλίων, ἧτις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς κατ' ἀνάγκην αὐθαίρετου περὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν γνώμης ἐκάστου βιβλιοθηκαρίου, καὶ ἀπολύτως ἀδύνατον ἦσεν εἶνε εἰς τέσσαρας τὸ αὐτὸ ἀκριβὲς σύστημα ἀκολουθούσας βιβλιοθήκας νὰ κατατάσσωσιν εἰς τὰς αὐτὰς τῶν τμημάτων θέσεις τοὺς αὐτοὺς τόμους ἀνεῖς συνεννοήσεως μετὰ τῶν καθημερινῶν. Πλὴν τούτου ὁ ἀριθμὸς τῶν θεωρούντων ἀπαραιτήτων τῆς βιβλιοθήκης προσὸν τὴν καθ' ὕλην ὑποδιακρίσιν τῶν τμημάτων ὀλιγοστεύει καθ' ἐκάστην, πολὺ δὲ φοβούμεθα μὴ οἱ ὀλίγοι ἀπομειναντες τοιοῦτοι γελῶσιν ἀντικρίζοντες ἀλλήλους ὡς οἱ μάντιες τῆς ἀρχαίας Ῥώμης.

Ταῦτα ἀναλογιζόμενοι οὐδόλως ἐθεωρήσαμεν ὡς ἀσύγγνωστον ἐγκλημα τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Φρεαρίτου προτίμησιν τοῦ συστήματος, τοῦ διαιρουμένου τὰς βιβλιοθήκας εἰς μεγάλας μόνον ἐπιστημονικὰς ομάδας, καταργουμένης πάσης τούτων ὑποδιακρίσεως, καὶ ἀποτιθεμένης κατὰ μέγεθος ἐν ἐκάστῳ τμήματι τῶν βιβλίων. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δὲ ἀκόμη, καθ' ἣν ἡ τοιαύτη κατάταξις συνεπήγεν ἐπιστημονικὴν τινὰ ἀνωμαλίαν, εἶχεν ἄρ' ἐτέρου ὑπὲρ ἐαυτῆς πρακτικὸν πλεονέκτημα οὕτω μέγα, προφανὲς καὶ ἀναμφισβήτητον, ὥστε ἦρκεν μόνον, ὅπως κατισχύσῃ πάσης ἐνστάσεως· εἶνε δὲ τοῦτο τὸ ἐξῆς, ὅτι κατὰ τὸ σύστημα τὸ λεγόμενον τῆς καθηλώσεως, ὅπερ παρεδέχθη ὁ κ. Φρεαρίτης, ἐκάστη θήκη περιέχει ὠρισμένον τινὰ καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς σελίδος σημειούμενον ἀμετάβλητον ἀριθμὸν τόμων, ἐπιστρεφόντων ἀμέσως ἐκεῖ μετὰ τὴν χρῆσιν ἐκάστη στήλη, ἥτοι ἐρμάριον, συνίσταται ἐξ ὠρισμένου ἀριθμοῦ ὀγκῶν, καὶ φέρει ἐπιγεγραμμένον τὸ ἄθροισμα τῶν ἐν αὐτῇ τόμων ὠρισμένους ἀριθμοὺς στήλων ἀποτελεῖ τὸ τμήμα, καὶ τὰ τμήματα τὴν ὅλην βιβλιοθήκην. Κατὰ τὴν τοιαύτην διάταξιν, τὴν οὐδαμῶς ἐπιτρέπουσαν τὸ ἐλάχιστον χάσμα, καὶ ἀκριβὲς ἰσομεγέλη καὶ ὁμοιόμορφη παρατάσσουσιν ἐγγὺς ἀλλήλων τεύχη, ἀρκεῖ ἐν βλέμματι, ὅπως πεισθῇ τις ἂν ἀνελλιπὴς εἶνε θήκη τις ἢ στήλη, ἡ καὶ ἂν εἰς μόνον ἐλλείπει ἐξ αὐτῆς τόμος, τῆς ὅλης δὲ Βιβλιοθήκης ὁ ἔλεγχος ἀνὰ τμήματα, ἐρμάρια καὶ θήκας δύναται ἐντὸς ὀλιγίστων ἡμερῶν νὰ ἐκτελεσθῇ διὰ τοῦ τοπικοῦ καταλόγου μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος καὶ ἀκριβείας ὡς οἰαςδήποτε ἀποθήκης ἐμπορευμάτων ἐντὸς πύλων ἢ κιβωτίων ὁμοιόμορφως ἐστιασμένων. Τοῦτο εἶνε μέγα βεβαίως πλεονέκτημα ἐν πάσῃ χώρᾳ, ἀσυγκρίτως δὲ μείζων, ἢ ἄλλαχού, ἐν Ἑλλάδι, ὅπου ἡ ἀένναος τῶν ὑπαλλήλων μετακίνησις ἐπιβάλλει εἰς ἕκαστον κηδόμενον τῆς σωτηρίας τῆς βιβλιοθήκης νὰ ἐξετάζῃ τὸ ζήτημα τῆς ταξινόμησης ὑπὸ ὅψιν οὐχὶ κυρίως ἐπιστημονικὴν, ἀλλὰ πολὺ μάλλον ἀσφαλιστικὴν. Τοῦτο ἐκ πάντων τῶν Ἐφθῶν φαίνεται ἐννοήσας μόνος ὁ κ. Φρεαρίτης. Τὸ

μόνον ἄδικον τοῦ ἀξιεπαίνου ἀνδρὸς εἶναι, ὅτι πρὸς ἀπόδειξιν πράγματος ἡλίου σφαιροειδούς κατὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ. Καὶ οὐ μόνον κἀνένα δὲν ἐπεισεν, ἀλλὰ καὶ εὐχερέστατον κατέστησε τὸ ἔργον τῶν γελοιοποιῶν. Τὸ σύστημα αὐτοῦ ἦτο μὲν σωτήριον, ἀλλ' ἀφοῦ κατέστη γελοῖον, ἐδέχθη νὰ προσκληθῇ ἀδρᾶ δαπάνη ταξινόμος ἐκ Γερμανίας, ὅπως καταστρέψῃ τὸ προῖον ἐξ αὐτῶν κόπων, καὶ καταστήσῃ ἄχρηστον δεκάτομον τοπικὸν κατὰ λόγον, δι' οὗ ἐξησφαλίζετο τοῦλάχιστον ἀπὸ πάσης κλοπῆς ἡ περιουσία τῆς Βιβλιοθήκης. Ὁ ἀναλαβὼν τὴν τοιαύτην ἐντολὴν διδάκτωρ Ἐμίλιος Στεφενχάγκεν, ἦτο μὲν, ὡς φαίνεται, σοφὸς καὶ ἐπιστημονικῶτατος ταξινόμος, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην δυστυχῶς εἶχε γνῶσιν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλάδος καὶ τῶν διεπόντων πᾶσαν παρ' ἡμῖν ὑπηρεσίαν πολιτικῶν ἐθίμων. Ἐκ τοιαύτης βεβαίως ἀγνοίας ἔκρινεν εὐλογον νὰ ταξινομήσῃ νεοελληνικὴν βιβλιοθήκην κατὰ τὸ πολυπλοκώτατον τῶν γερμανικῶν συστημάτων, παραδεχθεὶς ἀριθμοὺς πηδῶντας αὐθαίρετως, καὶ οὐ μόνον παρενέθειεν μεταξὺ τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἅπειρον μεταξὺ παρενθέσεων παρενθέσεις, χωρισμὸν καθ' ὕλην τῶν ἔργων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, τρεῖς ἰδιαιτέρας κατὰ σχῆμα ἀριθμήσεις καὶ παντοίας ἐν τῷ αὐτῷ τμήματι ὑποδιαίρεσεις. Περὶ πάντων τούτων ἐν μὲν Γερμανίᾳ αἱ γνῶμαί εἰσι διηρημέναι, ἀλλὰ τοῦ δὲ τῆς Εὐρώπης ὑπερίσχυσαν ὀριστικῶς συστήματα πολὺ ἀπλοῦστερα, βασιζόμενα ἐπὶ τῆς προσθήκης μᾶλλον ἢ τῆς παρενθέσεως τῶν νέων βιβλίων. Ἀποφύγοντες ν' ἀποφανθῶμεν περὶ τῆς ἀπολύτου ἀξίας τῶν δύο συστημάτων, τοῦτο μόνον δυνάμεθα μετὰ πάσης θετικότητος νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ἂν διαφωνοῦσι περὶ τῆς σκοπιμότητος τοῦ παρ' ἡμῖν εἰσαχθέντος οἱ βιβλιολόγοι, πάντες ἀφ' ἐτέρου οἱ βιβλιοκλόποι θέλουσιν ὁμολογήσαι ἐνὶ στόματι, ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ εὐρεθῇ προσφορώτερον πρὸς εὐχερῆ καὶ ἀκίνδυνον ἀσκήσιν τοῦ ἐπαγγέλλματος αὐτῶν. Τὰ ἐν ταῖς θήκαις ἀφινόμενα χάριν μελλούσης παρενθέσεως αὐθαίρετα τὸ μέγεθος καὶ καθ' ἑκάστην μεταβαλλόμενα χάσματα ἀρκοῦσιν ὅπως καταστήσωσιν ἀόρατον τὴν ἐκλειψὶν πλείστων τόμων, οὐδεμίαν δὲ πρὸς ἔλεγχον τῆς ὑπεξαίρεσεως παρέχουσι βοήθειαν οἱ ἀτάκτως πηδῶντες ἀριθμοί. Τὸ δὲ ὄντως δυσάρεστον εἶναι ὅτι πρὸς ἀντιστάθμισιν τῆς ὕλικης ζητήσεως δὲν ἀπομένει ἡμῖν οὐδὲ κἂν ἡ παρηγορία νὰ λέγωμεν αὐταρέτως ὅτι διαρπάζεται μὲν, ἀλλ' εἶναι τοῦλάχιστον ἐπιστημονικῶς διατεταγμένη ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν Βιβλιοθήκη. Καίτοι μὴ ἰδόντες αὐτὴν ἀφοῦ ἐτελείωσεν ὁ κ. Στεφενχάγκεν τὸ ἔργον, ὑποθέτομεν ὅτι ἐξήλθεν ἐπιστημονικῶς εὐπρόσωπος ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ λογίου Γερμανοῦ. Τοῦτον ὅμως διεδέχθησαν ὑπὲρ τοὺς ἐβδόμηκοντα ἔφοροι, βιβλιοφύλακες καὶ βοηθοί, περὶ ὧν ἐπιτρέπεται ν' ἀμφιβάλλωμεν ἂν

εἶχον τὴν ἀπαιτουμένην δξυδερκειαν, ὅπως διακρίνωσι τὰς λεπτότητας τῶν ἐπιστημονικῶν ὑποδιαίρεσεων, ἀφοῦ πλὴν τῆς βουλευτικῆς εὐνοίας προσόντα δὲν ἀπαιτοῦντο παρ' αὐτῶν πολλὰ, οὐδ' αὐτὸ τῆς ἐν Ἀθήναις παρουσίας, ἀλλ' ἡδύνατό τις συγχρόνως νὰ ᾔνε βιβλιοφύλαξ τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης καὶ κάτοικος Ἀταλάντης. Τὴν ἀκριβῶς διεπράχθη ὑπὸ τῶν ἀμέσων διαδόχων τοῦ κ. Στεφενχάγκεν δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, μὴ συγχάζοντες τότε εἰς τὴν Βιβλιοθήκην, βέβαιον ὅπως δὴ ποτε εἶναι τοῦτο, ὅτι διορισθείσης, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἰπομεν, ἐν ἔτει 1875 ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἐξέτασιν τῆς Βιβλιοθήκης, αὕτη ἐδήλωσεν ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῆς ὅτι εὖρε φύρδην μίγδην κατατεταγμένα μετ' ἀκατατάκτων, δελτία ἀνευ συγγραμμάτων καὶ συγγραμματα ἀνευ δελτίων, πάντα δὲ τὰ ἐπὶ τῶν τόμων διακριτικὰ σημεῖα, δι' ὧν ὁ σοφὸς Γερμανὸς διέστειλε τὰς πολυπλόκους αὐτοῦ κατ' ἐπιστήμην, κλάδον, πολλαπλότητα κτλ. ὑποδιαίρεσεις, εἰς τοιαύτην σύγχυσιν καὶ ἀταξίαν, ὥστε δὲν ἀντεπροσώπευον πλέον τίποτε· τὸ δὲ χεῖριστον πάντων νέαν ἔλλειψιν δεκαπέντε χιλιάδων τόμων¹. Ὁ μετὰ ἐν ἔτος ὡς βιβλιοφύλαξ προσληφθεὶς, καὶ κατ' εὐτυχίαν κατορθώσας ν' ἀνατίσῃ μέχρι σήμερον εἰς τὰς κατ' αὐτοῦ ὡς ἀλλογενοὺς παντοίας ἐπιθέσεις καὶ διαβολὰς κ. Μιχ. Δέφνερ ἐπιμόχθως ἀγωνίζεται ἀπὸ τριετίας ὅπως ἐπαναγάγῃ τάξιν τινὰ εἰς τὸ χάος τοῦτο, πλεῖστα ἀναταξινομήσας βιβλία, διορθώσας ἐσφαλμένα δελτία καὶ καταγράψας λησμονηθέντας τόμους. Ἀλλ' οὐτε αἱ παρατηρήσεις αὐτοῦ ἐτύγχανον πάντοτε ἀκροάσεως παρὰ τῶν κκ. Ἐφόρων, οὐτε ἀφίνοντο αὐτῷ παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ οἱ βοηθοὶ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ὅπως διδασχῶσιν, ἐν πᾶσι δὲ περιπτώσει δύσκολον ἦτο εἰς ἓνα μόνον ἄνθρωπον νὰ τακτοποιήσῃ ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ὅσα ἐβδόμηκοντα ἄλλοι εἰργάσθησαν νὰ συμπύρωσι καὶ νὰ συγκαταμίσξωσιν ἐφ' ὅλην δωδεκαετίαν. Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ἀρμοδιότητος τῶν ἐπιφορτισμένων ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε ὑπουργῶν τῆς Παιδείας, ὅπως κατὰ τὸ ἐπιστημονικώτατον τῶν συστημάτων ταξινομῶσι τὰ βιβλία, ἀρκούμεθα εἰς ἓν μόνον παράδειγμα· συγγραμμάτων τινῶν, παιδαγωγικῶν μάλιστα, ὧν γίνεται μεγάλη ζήτησις καὶ χρήσις, συνειθίζει ἡ Βιβλιοθήκη νὰ λαμβάνῃ δύο σώματα, ὅπως ὑπάρχῃ πάντοτε πρόχειρον τὸ ἐν, ἂν τύχῃ τὸ ἄλλο περιοδεῖον. Ὅλος ὅμως σειρὰς τοιούτων διπλῶν βιβλίων ἔκρινεν εὐλογον ἀξίος τις βιβλιοφύλαξ νὰ δέσῃ ὁμοῦ τὰ δύο ἀντίτυπα, ἐκάστου τόμου περιλαμβάνοντος δύο πρῶτα τεύχη, δύο δεύτερα καὶ οὕτω καθεξῆς, ἡ δὲ συνήθεια αὕτη ἤρξατο ἀπὸ τοῦ ἔτους 1873. Ὁ αὐτὸς ἴσως ἢ ἄλλος ἰσάξιός ταξινόμος κατέταξε τὸ γινώσκον μυθιστόρημα Jérôme Paturot ἐν τῇ νομικῇ, τὸν ἀστυνόμενον Παρισίων Duchatelet με-

1. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος, ὡς ἤδη εἰπομεν, φαίνεται ἡμῖν δεκαπέντε ἀκριβέστερος.

ταξὶ τῶν ἱατρῶν καὶ εἰς τὸ στοίχειον Π ὡς δασυόμενον τὸν Αἰσχύλον. Ἐξετάζοντες δὲ προχθὲς τὸ φιλοσοφικὸν τμήμα εὗρομεν παρατεταγμένα ἐν τῇ αὐτῇ θήκῃ τὴν Ἰππερωτομαχίαν τοῦ Πολυφίλου, τὴν Λογικὴν τοῦ Στουάρτ Μίλλ, τὰ ἔργα τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Σουαρῆζ, τὴν Φυσιογνωμικὴν τοῦ Λαβιέρου, τοὺς λόγους τοῦ Μιραβὼ καὶ τὸν Συμβολικὸν Κόσμον τοῦ Πάτερ Πικινέλλη. Καίτοι πολὺ ἐκοπιάσαμεν, ὁμολογοῦμεν ὅτι ἀδύνατον ὑπῆρξεν ἡμῖν ν' ἀνεύρωμεν τὸ συρράπτον πρὸς ἀλλήλους τοὺς ἀνωτέρω ἱατροὺς, φιλοσόφους, θεολόγους καὶ πολιτικούς ἀνδρας μυστηριώδεις ἐπιστημονικῶν νῆμα. Ἐπεὶ δὲ μᾶλλον ἡβήσεν ἡ ἀμνηστία ἡμῶν, ὅτε εἶδομεν τοῦ αὐτοῦ συγγραμματος τὴν μεταφράσιν, ἂν μὲν ἦτο γερμανικὴ, εὐσεβῶς ἀποτιθεμένην εἰς τῆς ἱατρικῆς, τῆς θεολογίας, ἢ ἄλλης ἐπιστήμης τὸ τμήμα, ἂν δὲ γαλλικὴ περιοριζομένην εἰς τὸ τῆς ἐλαφρᾶς φιλολογίας. Καὶ ταῦτα μὲν εἰσὶ γελοῖα μᾶλλον ἢ ἐπιζήμια, πολὺ δὲ τούτων βαρύτερον ἡ ὑπαρξίς συρταρίου περιέχοντος ὑπὲρ τὰ χίλια δελτία, ὧν εἴτε ἀπολωλότα, εἴτε κακῶς ἀριθμηθέντα δὲ ἀνευρίσκονται πλέον τὰ ἀντίστοιχα βιβλία καὶ μένουσιν ἀπὸ ἱκανῶν ἥδη ἐτῶν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ζητητέα. Ὁ λαμβάνων ταῦτα ὑπ' ὄψιν πιστεύομεν ὅτι θέλει συμφωνήσαι μετ' ἡμῶν, ὅσω καὶ ἂν τύχῃ ἐνθερμος τῆς ἐπιστημονικῆς ταξινομήσεως Οἰκιστῆς, ὅτι πολὺ ἀρμοδιώτερον ἦτο εἰς τὰ ἡμέτερα πολιτικὰ ἔθνη τὸ κατὰ μέγεθος, χροῖμα, ὀγκὸς καὶ ἐρμάρια ἀσφαλιστικὸν σύστημα τοῦ κ. Φρεαρίτου. Ὡς ἐν Ἑλβετίᾳ οἰκοδομοῦνται αἱ οἰκίαι ὅπως ἀνίστανται κατὰ τῆς χιόνος, ἐν Ὀλλανδίᾳ κατὰ τῆς πλημμύρας καὶ ἐν Μεξικῷ κατὰ τῶν ἐφόδων τῆς ἀνεμοζάλης, οὕτω καὶ ἐν Ἑλλάδι πρέπει νὰ κατατάσσονται αἱ βιβλιοθήκαι, ὅπως κάλλιον ἀντέχωσι κατὰ τῶν ἐφόδων τῆς πολιτικῆς.

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μυθιστόρημα Ἐκτορος Μαλὸ βραβευθὲν παρὰ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Παγκαβίη.]

Συνέχισις τοῦ σελ. 638.

Κ'

Β66

Πολὺ μόνον ἀφ' οὗ ἐκλείσθη πάλιν εἰς τὴν φυλακὴν μου εὗρον τὸν λόγον διὰ τὸ δὲν ἡλώωθην. Ὁ δικαστὴς ἤθελε νὰ περιερίβῃ τὴν σύλληψιν τῶν εἰσελθόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα ἰδῇ ἂν δὲν εἴμαι συνέννοχος.

Ὁ εἰσαγγελεὺς εἶχεν εἰπεῖ ὅτι ἀναζητοῦνται. Μοὶ ἐπεφυλάττετο λοιπὸν ἡ Ὀλίβις καὶ ἡ αἰσχύνῃ νὰ παρακαθίσω παρ' αὐτοῖς εἰς τὴν ἔδραν τῶν ὑποδίκων.

Πότε τοῦτο; Πότε θὰ μεταβῶ εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν φυλακὴν; Τί ἦτον αὕτη ἡ φυλακὴ; Ποῦ ἦτον; Ἦτον χειροτέρα τῆς εἰς τὴν εὐρισκόμην; Τὰ ζητήματα ταῦτα ἐδίδον πολλὴν ὕλην ἀ-

πασχολήσεως εἰς τὸ πνεῦμά μου, καὶ ὁ καιρὸς παρηλθε ταχύτερον ἢ τὴν προτεραίαν. Δὲν εἶχον πλέον τὴν ἀνυπομονησίαν ἥτις φέρει τὸν πυρετόν. Ἦξευρον ὅτι πρέπει νὰ περιμένω.

Πότε λοιπὸν περιπατῶν, πότε καθήμενος εἰς τὸ ἐδωλίόν μου, περιέμενον.

Ὀλίγον πρὸ τῆς νυκτὸς ἤκουσα ἤχον εὐθυαλίου, καὶ ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐπαίξετο ἀνεγνώρισα τὸν Ματτίαν. Ὁ καλὸς μου φίλος. Ἦθελε νὰ μ' εἰπῇ ὅτι μ' ἐσυλλογίζετο, καὶ ἡγρόπνευε ἐπ' ἐμοῦ. Μοὶ ἤρχετο δὲ τὸ αὐλημα τοῦτο ὑπὲρ τὸν τοίχον, ὅστις ἦτον ἄντικρυ τοῦ παραθύρου μου. Βεβαίως ὁ Ματτίας ἦτον ἐκτὸς τοῦ τοίχου, εἰς τὴν ὁδόν, καὶ ὀλίγων μέτρων ἀπόστασις μᾶς ἐχώριζε. Δυστυχῶς οἱ ὀφθαλμοί μου δὲν ἠδύναντο νὰ διατυπώσωσι τοὺς λίθους. Ἀλλ' ἂν τὰ βλέμματα δὲν διέρχονται τοὺς τοίχους, οἱ ἥχοι ὅμως τοὺς υπερβαίνουν· καὶ εἰς τοὺς τοῦ εὐθυαλίου ἀνεμινύοντο καὶ κρότοι βημάτων, καὶ βόμβοι ἀόριστοι, καὶ ἐνόησα ὅτι ὁ Ματτίας καὶ ὁ Β66 ἐδίδον βεβαίως ἐκεῖ παρὰ τὰς.

Διὰ τί εἶχον ἐκλέξει τὸ μέρος τοῦτο; Διότι ἦτον πρόσφορον δι' εἰσπράξεις; Ἦ ἤθελον νὰ μοὶ δώσωσιν ἀγγελίαν;

Αἶφνης ἤκουσα φωνὴν καθάραν, τὴν φωνὴν τοῦ Ματτίαν, κρᾶζουσαν γαλλιστί: «Αὐριον τὸ πρῶτ, τὰ χαράγματα!» Καὶ ἔπειτα ἤρχισεν εὐθὺς πάλιν ὁ βομβῶν ἤχος τοῦ εὐθυαλίου.

Δὲν μ' ἐχρειάζετο πολλὴ εὐφυΐα διὰ νὰ ἐννοήσω ὅτι ὁ Ματτίας δὲν ἀπηύθυνε πρὸς τὸ ἀγγλικόν του ἀκροατήριον τὰς γαλλικὰς ταύτας λέξεις: «αὐριον πρῶτ, τὰ χαράγματα», ἀλλὰ πρὸς ἐμέ. Ἀλλ' ἐπίσης εὐκόλον νὰ καταλάβω τὴν ἐννοίαν τῶν δὲν μ' ἦτον, καὶ ἐκ νέου ἤρχισα θέτων σειρὰν ἐρωτήσεων, εἰς ἃς δὲν εὕρισκον ἀποκρίσεις φρονίμους.

Ἄμα ἐπῆλθεν ἡ νύξ ἐξῆς φθινὴν εἰς τὴν κρεμαστὴν κλίνην μου, καὶ ἐπροσπάθησα νὰ κοιμηθῶ· ἀλλ' ἤκουσα πολλὰς ὥρας ἀντηχοῦσας ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰ πέριξ ὠρολόγια· μέχρι τέλους ὅμως ἐπῆλθεν ὁ ὕπνος καὶ μετὰ παρὰ τὰς εἰς τὰς πτέρυγας του.

Ὅταν δ' ἐξύπνησα, ἡ νύξ ἦτον βαθεῖα, οἱ ἀστῆρες ἔλαμπον εἰς σκοτεινὸν οὐρανόν, καὶ οὐδεὶς ἤχος ἠκούετο. Βεβαίως ἡ ἡμέρα ἦτον ἀκόμη μακράν. Ἐπιστρέψας δ' ἐκάθησα εἰς τὸ ἐδωλίόν μου, καὶ δὲν ἐτόλμησα νὰ περιπατήσω φοβούμενος μὴ ἐπισύρω τὴν προσοχήν, ἂν εἴνετο περιπολικὴ δι' ἐμὲ περιμένον. Μετ' ὀλίγον ἐν ὠρολόγιον ἐκτύπησε τρεῖς. Πολὺ ἐνωρὶς εἶχον ἐξυπνήσει· ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησα ν' ἀποκοιμηθῶ πάλιν· νομίζω δὲ ὅτι, καὶ ἂν ἤθελον, δὲν θὰ ἠδυνάμην, διότι με κατεῖχε πυρετός, ἀγωνία.

Ἡ μὲν μου ἀσχολία ἦτον νὰ μετρώ τοὺς κτύπους τῶν ὠρολογίων. Ἀλλὰ πόσον μακρὰ μοὶ ἐφαίνοντο τὰ δεκαπέντε λεπτὰ τὰ διερχόμενα ἀπὸ τῆς ὥρας εἰς τὸ τέταρτον, ἀπὸ τοῦ τετάρτου εἰς

τὴν ἡμίσειαν! πόσον μακρὰ, ὥστε ἐνίοτε ἐνόμε-
ζον ὅτι τ' ὠρολόγιον ἐκτύπησε καὶ δὲν τὸ ἤκου-
σα, ἢ ὅτι εἶχε χαλάσει.

Εἰς τὸν τοῖχον κλίνων, ἐστήριζον τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς εἰς τὸ παράθυρον· μοὶ ἐφάνη δὲ ὅτι τοῦ ἀ-
στέρος οὐ παρηκολούθουν ἡλαττοῦτο ἡ λάμψις,
καὶ ὅτι ὁ οὐρανὸς ἀνεπιστάτως ὑπελευκαίνετο.

Ἡ ἡμέρα ἐπλησίαζε! Μακρόθεν ἔψαλλον πε-
τεινοί.

Ἠγέρθη, καὶ βαίνων ἀκροποδητὶ, ἐπῆγα ν' ἀ-
νοίξω τὸ παράθυρον. Δύσκολον ἦτον νὰ τὸ ἐμπο-
δίσω νὰ τρυῇ. Ἀλλ' ἀνοίγων αὐτὸ βαθμυθῶν,
καὶ πρὸ πάντων βραδέως, τὸ κατώρθωσα.

Τί εὐτυχία ὅτι ἡ φυλακὴ αὕτη εἶχε μετασκευ-
ασθῇ ἐκ παλαιᾶς τινοῦ προσγαίου αἰθούσης, καὶ
ὅτι τὴν ἀσφάλειαν τῶν πεφυλακισμένων ἡγγυ-
ῶντο αἱ σιδηραὶ κιγκλίδες· διότι, ἂν τὸ παράθυρόν
μου δὲν ἦνοιγέτο, δὲν θὰ ἠδυνάμην ν' ἀποκριθῶ
εἰς τὸν Ματτίαν τὴν κλησιν. Ἀλλὰ τὸ πᾶν δὲν ἦτον
ν' ἀνοίξω τὸ παράθυρον· διότι ἔμενον ἀκόμῃ αἱ
σιδηραὶ κιγκλίδες, ἔμενον οἱ παχεῖς τοῖχοι, καὶ
τῆς θύρας τὰ σιδηρὰ πέταλα. Ἀφροσύνη ἐπομέ-
νως ἦτον νὰ ἐλπίζω ἀπελευθέρωσιν, καὶ ὅμως τὴν
ἡλπίζον.

Τὰ ἄστρα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὠχρίασαν,
καὶ εἰς τὴν πρωΐνῃν ὁρόσον ἐβρίγνησα. Δὲν ἐμα-
κρύνθη ὅμως τοῦ παραθύρου, ἀλλ' ἰστάμην ἐκεῖ,
ὄρθιος, ἀκούων, βλέπων, χωρὶς νὰ ἤξεύρω τί πρό-
πει νὰ ἰδῶ ἢ ν' ἀκούσω.

Μέγα λευκὸν κάλυμμα ἡπλώθη εἰς τοὺς οὐρα-
νοὺς, καὶ ἐπὶ γῆς τ' ἀντικείμενα ἤρχισαν λαμβά-
νοντα μορφὰς σχεδὸν διακεκριμένας. Ἰδοὺ τὰ
χράματα ἃ εἶπεν ὁ Ματτίας. Ἡχοράσθη λοι-
πὸν κρατῶν τὴν ἀναπνοήν μου, ἀλλ' ἤκουον μόνον
τῆς καρδίας μου τοὺς παλμοὺς εἰς τὸ στήθος μου.

Τέλος μοὶ ἐφάνη ὅτι ἤκουσα ὡς ἔξέματα εἰς τὸν
τοῖχον· ἐπειδὴ ὅμως πρὶν οὐδένα κρότον βημα-
των εἶχον ἀκούσει, ἐνόμισα ὅτι ἡπατήθην. Οὐχ
ἦττον ἔδωκα προσοχήν, καὶ τὰ ἔξέματα ἐξηκο-
λοῦθουν. Τότε διὰ μιᾶς εἶδον κεφαλὴν ὑψουμένην
ὑπὲρ τοῦ τοίχου· ἀλλὰ δὲν ἦτον ἡ τοῦ Ματ-
τίου. Ἄν καὶ ἦτον σκότος ἀκόμῃ, ἀνεγνώρισα τὸν
Βόβ.

Μὲ εἶδε δὲ καὶ αὐτὸς εἰς τὰς κιγκλίδας ἔχοντα
κεκολλημένον τὸ πρόσωπον.

Διὰ τοῦ δακτύλου μοὶ ἐνευσε σιωπὴν, καὶ ἔ-
πειτα διὰ τῆς χειρὸς προσέθηκεν ἄλλο σχῆμα, δη-
λοῦν, ὡς μοὶ ἐφάνη, ὅτι ἔπρεπε νὰ μακρυνθῶ τοῦ
παραθύρου. Καίτοι δὲ μὴ ἐννοῶν, ὑπήκουσα. Τότε
εἰς τὴν ἄλλην τοῦ χεῖρα εἶδον ὅτι ἐκράτει μα-
κρὸν σωλῆνα, λαμπρὸν, ὡς ἂν ἦτον ὑάλινος· ἔ-
φερε δ' αὐτὸν εἰς τὸ στόμα του, καὶ ἀμέσως ἤ-
κουσα φύσημα, καὶ μικρὰ λευκὴ σφαῖρα, δια-
πτᾶσα διὰ τοῦ ἀέρος, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας μου.
Τὴν αὐτὴν δὲ στιγμήν ἡ κεφαλὴ τοῦ Βόβ ἐγένετο
ἀφανὴς ὀπίσω τοῦ τοίχου, καὶ ἄλλο πλέον δὲν
ἤκουσα.

Ἐβρίθην δ' εὐθὺς πρὸς τὸ σπαιρίδιον, καὶ εὐ-
ρον ὅτι συνέχευτο ἐκ λεπτοῦ χαρτίου τετυλιγμέ-
νου πέραξ τεμαχίου μολύβδου. Μοὶ ἐφάνη δ' ὅτι
γράμματα ὑπῆρχον εἰς αὐτὸ τὸ χαρτίον, ἀλλὰ
δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμῃ φῶς ἀρκετὸν διὰ νὰ τ' ἀνα-
γνώσω. Ἐπρεπε νὰ περιμεῖνω νὰ ἐξημερώσῃ.

Μετὰ προφυλάξεων ἔκλεισα πάλιν τὸ παράθυ-
ρον, καὶ εὐθὺς ἐβρίθην εἰς τὴν κλίνην μου πά-
λιν, σφίγγων τὴν σφαῖραν τοῦ χαρτίου εἰς τὴν
παλάμην μου.

Βραδέως, βραδυτάτα διὰ τὴν ἀνυπομονησίαν
μου, ἡ αὐγὴ ἐκίτρινισε, καὶ τέλος ῥοδόχρουν φῶς
ἐξετάθη ἐπὶ τῶν τοίχων μου. Τότε ἐξετύλιξα τὸ
χαρτίον καὶ ἀνέγνων.

«Αὐρίον τὸ ἐσπέρας θὰ μετακομισθῇ εἰς τὴν
ἐπαρχιακὴν φυλακὴν. Θὰ ὁδοιπορήσῃ διὰ σιδη-
ροδρόμου, εἰς ἁμαξὴν δευτέρας τάξεως, μεθ' ἐνὸς
ἀστυνομοφύλακος. Λάβε θέσιν πλησίον τῆς θύρας
δι' ἧς θέλεις εἰσελθεῖ. Μετὰ ὁδοιπορίαν τεσσαρά-
κοντα πέντε λεπτῶν ἀφ' οὗ κινήσῃτε, — μέτρα
καλῶς, — ἡ πορεία θὰ γίνῃ βραδυτέρα, διότι ὑ-
πάρχει ἐκεῖ σταυροδρόμιον. Τότε ἀνοίξον τὴν
θύραν, καὶ πῆδησον θάρρα καλῶς. Λάβε καλῶς τὰ
μέτρα σου, ἀνοίξον τοὺς βραχίονας, καὶ κατόρ-
θωσον νὰ πέσῃς εἰς τοὺς πόδας σου. Ἄμα πατή-
σῃς εἰς τὴν γῆν, ἀνάβα τὸ ὑψωμα ἀριστερῶς. Ἐ-
κεῖ θὰ εἴμεθα ἔχοντες ἁμαξὴν καὶ καλὸν ἵππον,
νὰ σ' ἀρπάσωμεν. Μετὰ δύο ἡμέρας θὰ εἴμεθα
εἰς τὴν Γαλλίαν. Θάρρος καὶ ἐλπίζε. Πῆδησον μα-
κρὰν, καὶ ἰδὲ νὰ πέσῃς εἰς τοὺς πόδας σου».

Ἐσώθην! Δὲν θὰ ὑπάγω εἰς τὸ κακουργιωδι-
κεῖον! Δὲν θὰ ἰδῶ τί ἐκεῖ γίνεται!

Τὸν καλὸν Ματτίαν! Τὸν καλὸν Βόβ! διότι,
ἤμην βέβαιος, ἐκείνος τόσον γενναίως ἐβοήθει τὸν
Ματτίαν. Ὁ Ματτίας μόνος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ
ἐπινοήσῃ ὅλον αὐτὸν τὸν συνδυασμόν.

Καὶ ἀνέγνων πάλιν τὸ γραμμάτιον. «Τεσσα-
ράκοντα πέντε λεπτά ἀφ' οὗ κινήσωμεν. Τὸ ὑ-
ψωμα ἀριστερῶς. Νὰ πέσω εἰς τοὺς πόδας». Ἐν-
νοεῖται ὅτι θὰ ἐπῆδων θάρρα καλῶς, καὶ ἂν ἐκιν-
δύνουν νὰ φρονεθῶ. Καλῆτερον ν' ἀποθάνω παρὰ
νὰ καταδικασθῶ ὡς κλέπτης.

ὦ! Πόσον καλῶς ὅλα ἐσυνδυάσθησαν!

«Μετὰ δύο ἡμέρας εἰς τὴν Γαλλίαν!»

Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαρᾶς μου μοὶ ἐπῆλθε
καὶ ὀλιθερά τις ἰδέα. Ἀλλ' ὁ Κάπης; Ταχέως ὅμως
τὴν ἀπεμάκρυνα. Δὲν ἦτον δυνατόν ὁ Ματτίας νὰ
ἐγκαταλείψῃ τὸν Κάπην. Ἄν εὖρε τρόπον διὰ τὴν
δραπέτευσίν μου, εὖρε βεβαίως καὶ διὰ τὴν τοῦ
Κάπην.

Δις καὶ τρεῖς ἀκόμῃ ἀνέγνων τὸ γραμμάτιον,
ἔπειτα δὲ τὸ ἐμάσησα καὶ τὸ κατέπιε. Ἡδὴ
πλέον ἐδυνάμην ἡσύχως νὰ κοιμηθῶ, ὅπερ καὶ ἔ-
πραξα τόσον ἐντελῶς, ὥστε ἐξύπνησα μόνον ὅτε
ὁ δεσμοφύλαξ μοὶ ἔφερε νὰ φάγω.

Ὁ καιρὸς περῆλθεν ἀρκετὰ ταχέως, καὶ τὴν
ἐπύριον, μετὰ τὴν μεσημβρίαν, ἀστυνομοφύλαξ

ἄλλος, ἄγνωστος εἰς ἐμὲ, εἰσῆλθεν εἰς τὴν φυλα-
κὴν μου, καὶ μ' εἶπε νὰ τὸν ἀκολουθήσω. Εἶδον
δ' εὐχαρίστως ὅτι ἦτον ἄνθρωπος περίπου πενήτη-
κοντούτης, μὴ φαινόμενος πολὺ εὐκίνητος.

Τὰ πράγματα κατωρθώθη νὰ διατεθῶσι κατὰ
τοῦ Ματτίου τὰς παραγγελίας, καὶ ὅταν ἐκινήσα-
μεν, ἤμην πλησίον τῆς θυρίδος δι' ἧς εἶχον ἀνέλ-
θει. Εἶχον τὴν ῥάχιν πρὸς ὅπου διηυθύνετο ἡ ἀ-
μαξοστοιχία. Ὁ ἀστυνομοφύλαξ ἦτον ἀπέναντί
μου. Ἡμεῖα δὲ μόνον εἰς τὴν ἁμαξάν.

— Ὁμιλεῖς ἀγγλικά; μ' ἠρώτησεν.

— Ὀλίγον.

— Ἐννοεῖς;

— Μάλιστα, ὅταν δὲν ὁμιλοῦν πολὺ ταχέως.

— Λοιπὸν, παιδίον μου, θέλω νὰ σοὶ δώσω
καλὴν συμβουλήν. Μὴ πονηρεύεσαι τὴν δικαιοσύ-
νην. Ὁμολόγησον· οὕτω θ' ἀποκτήσῃς ὅλων τὴν
εὐμένειαν. Τίποτε δυσχερέστερον τῶν ἀνθρώπων
οἵτινες ἀρνούνται τ' αὐταπόδεικτα, ἐν ᾧ πρὸς τοὺς
ὁμολογοῦντας προσφέρονται ὅλοι μετὰ πολλῆς
εὐνοίας καὶ καλωσύνης. Ἄν καὶ τώρα εἰς ἐμὲ εἴ-
πῃς πῶς τὰ πράγματα ἔγιναν, σοὶ δίδω ἐν τάλ-
ληρον, καὶ θὰ ἰδῇς πῶς τὰ χρήματα θὰ κατα-
στήσουν καλῆτερον τὴν θέσιν σου εἰς τὴν φυλα-
κὴν.

Παρ' ὀλίγον ν' ἀποκριθῶ ὅτι δὲν εἶχον τίποτε
νὰ ὁμολογήσω· ἀλλ' ἐσκέφην ὅτι τὸ καλῆτερον
δι' ἐμὲ θὰ ἦτον ν' ἀποκτήσω τὴν εὐνοίαν, ὡς ἔλε-
γεν, αὐτοῦ τοῦ ἀστυνομοφύλακος, δι' ὃ οὐδὲν ἀπε-
κρίθην.

— Θὰ σκεφθῇς, ἐξηκολούθησε τότε, καὶ ὅταν
εἰς τὴν φυλακὴν ἀναγνωρίσῃς πόσον καλὴ εἶναι ἡ
συμβουλή μου, θὰ μὲ καλέσῃς· διότι, βλέπεις, δὲν
πρέπει νὰ ὁμολογήσῃς εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα,
ἀλλὰ νὰ ἐκλέξῃς ἐκεῖνον ὅστις θέλει λάβει μέρι-
μναν ὑπὲρ σοῦ· καὶ ἐγὼ, τὸ βλέπεις ὅτι εἰμαι πρό-
θυμος νὰ σοὶ φανῶ χρήσιμος.

Ἐκλίνα τὴν κεφαλὴν καταφατικῶς.

— Ζήτησον τὸν Δολφίνον. Θὰ ἐνθυμηθῇς τ' ὀ-
νομά μου; ὄχι;

— Μάλιστα, κύριε.

Ἐσηρξόμην πρὸς τὴν θυρίδα, ἧς τὸ ὑαλίνον ἦτον
ἀνοικτὸν, καὶ τῷ ἐξήτησα τὴν ἀδειαν νὰ ἰδῶ τὴν
χώραν δι' ἧς διηρχόμεθα. Ἐπειδὴ δὲ ᾔθελε «ν' ἀ-
ποκτήσῃ τὴν εὐνοίαν μου», μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι ἐ-
δυνάμην νὰ βλέπω ὅσον θέλω. Τί εἶχε νὰ φοβηθῇ;
Ἐτρέχουν μετὰ μεγίστης ταχύτητος.

Μετ' ὀλίγον δὲ, ἐπειδὴ ὁ ἀνεμὸς ψυχρὸς τὸν
προσέβαλε, κρυόνων, ἀπεσύρθη πρὸς τὸ μέσον τῆς
ἁμαξίας.

Ἐγὼ δὲ δὲν ἠσθάνομην τὸ ψῦχος. Ἀκατανόη-
τως ἔφερα τὴν χεῖρά μου ἐκτὸς τῆς θυρίδος, καὶ
στρέψας τὸν στροφίγγα, διὰ τῆς ἄλλης χειρὸς ἐ-
κράτουν τὴν θυρίδα. Ὁ καιρὸς περῆλθεν· ἡ μη-
χανὴ συρτίξασα ἐβράδυνε τὴν πορείαν τῆς· ἡ στιγ-
μὴ ἐπέστη. Μεθ' ὁρμῆς ἐσπρωξά τὴν θυρίδα, καὶ
ἐπῆλθε ὅσον μακρὰν ἐδυνάθην. Ἐβρίθην ὅμως

εἰς τὴν τάφρον· καὶ εὐτυχῶς μὲν αἱ χεῖρές μου, ἃς
εἶχον ἐκτεταμένας, ἐκτύπησαν τὴν κλιτύν, ἧτις
εἶχε χόρτον παχύ· ἀλλ' ὁ κύπερος ἦτον τόσον ἰ-
σχυρὸς, ὥστε ἐκυλίσθη κατὰ γῆς λιποθυμήσας.

Ὅτε δὲ συνῆλθον, ἐνόμιζον ὅτι ἤμην ἀκόμῃ
εἰς τὸν σιδηροδρόμον, διότι ἠσθάνομην ὅτι ταχεῖα
μ' ἔφρεν κίνησις, καὶ ἤκουσα κρότον τροχῶν· ἀλλ'
ἐκείμην εἰς ἀχυρόστρωμα.

Παράδοξον δὲ πρᾶγμα! Τὸ πρόσωπόν μου ἦ-
τον ὑγρὸν, καὶ εἰς τὰς παρειάς, εἰς τὸ μέτωπον
ἠσθάνομην θώπευμά τι γλυκὺ καὶ ὑγρὸν.

Ἀνοίξας δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἶδον ὅτι κυνάρ-
ριον, ἄσχημον, κίτρινον κυνάρριον μ' ἔλειχεν, ἐπ'
ἐμοῦ κεκλιμένον.

Οἱ ὀφθαλμοί μου δ' ἀπῆντησαν τοὺς τοῦ Ματ-
τίου, πλησίον μου γονατίζοντος.

— Ἐσώθης, μ' εἶπε, μακρύνων τὸ κυνάρριον καὶ
φιλῶν με.

— Ποῦ εἴμεθα;

— Εἰς τὴν ἁμαξάν, καὶ ὁ Βόβ εἶναι ὁ ἡνίοχος.

— Πῶς εἴσαι; ἠρώτησεν ὁ Βόβ μεταστρεφόμε-
νος.

— Δὲν ἤξεύρω. Νομίζω, καλὰ.

— Κίνησον τοὺς βραχίονας, κίνησον τὰ σκέλη
σου, εἶπεν ὁ Βόβ.

Ἐκτάδην κείμενος ἐπὶ τῶν ἀχύρων, ἔπραξα ὡς
μοὶ εἶπε.

— Καλὸν, εἶπεν ὁ Ματτίας. Τίποτε δὲν ἐ-
θραύσθη.

— Καὶ τί συνέβη;

— Ἐπῆλθας ἀπὸ τὴν ἁμαξάν ὡς σοὶ παρήγ-
γελαν· ὁ κλονισμὸς ὅμως σ' ἐξάλισε καὶ ἔπεσες
εἰς τὴν τάφρον. Τότε, ἐπειδὴ δὲν εἶδομεν νὰ ἔρ-
χεται, ὁ Βόβ ἐκύλισε κάτω ἀπὸ τὸ ὑψωμα, ἐν ᾧ
ἐγὼ ἐκράτουν τὸν ἵππον, καὶ σ' ἔφεραν εἰς τὰς
ἀγκάλας του. Κατ' ἀρχὰς σ' ἐνομίσαμεν νεκρόν.
Τί φόβος! Τί λύπη! Ἀλλ' ἰδοὺ, ἐσώθης.

— Καὶ ὁ φύλαξ;

— Ἐξακολουθεῖ τὴν ὁδοιπορίαν του εἰς τὴν
ἀμαξοστοιχίαν, ἧτις δὲν ἐστάθη.

Οὕτως ἔμαθον τὰ κυριώτερα. Ἰδὼν δὲ περίξ
μου, παρετήρησα τὸ κίτρινον κυνάρριον ὅτι μ' ἐ-
κτύταξε δι' ὀφθαλμῶν περιπαθῶν, οἵτινες ὁμοίαν
ζῶν τοῦ Κάπην. Ὁ Κάπης ὅμως δὲν ἦτον,
διότι ἐκεῖνος ἦτον λευκός.

— Καὶ ὁ Κάπης, εἶπον, ποῦ εἶναι;

Ἦν ὅμως ἀποκριθῇ ὁ Ματτίας, τὸ κίτρινον
κυνάρριον εἶχε πηδήσει ἐπάνω μου, καὶ μ' ἔγλειψε
κλαῖον.

— Ἀλλ' ἰδοὺ αὐτὸς, εἶπεν ὁ Ματτίας. Τὸν ἐ-
βάψαμεν.

Τότε ἀπέδωκα εἰς τὸν Κάπην τὰς θωπείας
του, καὶ τὸν ἐφίλησα.

— Διατί τὸν ἐβάψες; ἠρώτησα.

— Εἶναι ὅλη ἱστορία. Θὰ σοὶ τὴν διηγήθω.

Ἀλλ' ὁ Βόβ δὲν ἐπέτρεψε τὴν διήγησιν.

— Σὺ εἶπε πρὸς τὸν Ματτίαν, ἡνίοχος, καὶ

πρόσεχε. Ἐγὼ δ' ἐν τούτοις θὰ μετασχηματίσω τὴν ἀμαξίαν, ὅπως μὴ γνωρισθῇ ὅπου διέρχεται.

Τὸ ὄχημα τοῦτο ἦτον ἀμαξίον ἔχον θόλον ἐκ λευκοῦ ὑφάσματος, στηριζομένου εἰς ξύλινα ἡμικύκλια. Ταῦτα κατεβίβασεν ἐντὸς εἰς τὴν ἀμαξίαν, τὸ δὲ ὑφάσμα τὸ ἐδίπλωσεν εἰς τέσσαρα, καὶ μ' εἶπε νὰ κρυφθῶ ὑπ' αὐτό. Ἐπεμψε δὲ καὶ τὸν Ματτίαν νὰ κρυφθῇ καὶ αὐτὸς ὁμοίως, καὶ οὕτω μετεμορφώθη ἐντελὲς τὸ ἀμαξίον οὔτε κάλυμμα ἔχον, οὔτε τρεῖς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἓνα μόνον. Ἄν κατεδιωκόμεθα, τὰ γνωρίσματα ἡμῶν, ἃ θὰ ἐδίδον ὅσοι θὰ μᾶς ἐβλεπον διερχομένους, θὰ ἐματῶν τὰς ἐρεῦνας.

— Ποῦ ὑπάγωμεν; ἠρώτησεν τὸν Ματτίαν, ὅταν ἠπλώθη πλησίον μου.

— Εἰς Λιττελάμπτων, λιμενίσκον, ὅπου ὁ Βόβ ἔχει ἀδελφόν. Αὐτὸς εἶναι πλοίαρχος μικροῦ πλοίου ἀπερχομένου εἰς Γαλλίαν, εἰς Ἰσιγνὺ τῆς Νορμανδίας, ὅπου φορτῶναι αὐτὰ καὶ βούτυρον. Ἄν σωθῶμεν, — καὶ θὰ σωθῶμεν, — εἰς τὸν Βόβ θὰ τὸ δροφίλωμεν. Αὐτὸς ἔπραξε τὰ πάντα. Τί θὰ ἐδυνάμην διὰ σὲ ὁ πτωχὸς ἐγώ; Ὁ Βόβ συνέλαβε τὴν ιδέαν νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τὸν σιδηρόδρομον, νὰ σοὶ στείλῃ τὸ γραμματίον μου διὰ τοῦ σωλῆνος, καὶ ἔπεισε τοὺς συντρόφους του νὰ μᾶς δανείσουν αὐτὸ τὸ ζῶον. Αὐτὸς θὰ μᾶς δώσῃ καὶ πλοῖον νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν Γαλλίαν· διότι ἐννοεῖς ὅτι, ἂν ἤθελες νὰ πλεύσῃς δι' ἀτμοκινήτου, ἀμέσως θὰ ἐκτραπέσο. Βλέπεις ὅτι χρήσιμον πρᾶγμα εἶναι οἱ φίλοι.

— Καὶ τὸν Κάπην, τίς εἶχε τὴν ιδέαν νὰ τὸν φέρῃ;

— Ἐγώ, ἀλλ' ὁ Βόβ ἐσφρίσθη νὰ τὸν βιάσῃ κίτρινον ὅπως μὴ γνωρισθῇ. Τὸν ἐκλέψαμεν ἀπὸ τοῦ ἀσυνομοφύλακος Ζερῦ, τοῦ νοήμονος Ζερῦ, ὡς ἔλεγεν ὁ δικαστής, ὅστις ὅμως δὲν ἐνόησεν ὅτι ὁ Κάπης ἐπέταξεν. Ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι ἅμα ὁ Κάπης μ' ἐμύρισεν, ἔπραξεν αὐτὸς τὸ πᾶν. Ἐπειτα δὲ καὶ ὁ Βόβ γνωρίζει ὅλα τὰ τεχνάσματα τῶν κλεπτῶν τῶν κυναρίων.

— Καὶ ὁ ποὺς σου;

— Ἰατρύθη, ἢ περίπου. Οὔτε εἶχον καιρὸν νὰ σκεφθῶ περὶ αὐτοῦ.

Αἱ ὁδοὶ τῆς Ἀγγλίας δὲν εἶναι ἀνοικταὶ ὡς αἱ τῆς Γαλλίας. Εἰς διάφορα μέρη δοκὸς τὰς φράττει, καὶ ὁ ἐκεῖ διερχόμενος πρέπει νὰ πληρώνῃ. Ὅταν ἐφθάνομεν εἰς ἓνα τῶν φραγμῶν τούτων, ὁ Βόβ μᾶς ἔλεγε νὰ σιωπῶμεν καὶ νὰ μὴ κινώμεθα, καὶ οἱ φύλακες ἐκεῖ ἐβλεπον ἀμαξίον ἔχον μόνον τὸν ἡνίοχον του. Τοῖς ἔλεγε δ' ὁ Βόβ τινὰς ἀστεῖς μὶν καὶ διήρχετο.

Ὡς ἱπποδρομίου γελοιοποιεῖς, ἱκανώτατος ὢν εἰς τὰς μεταμορφώσεις, εἶχε λάβει τὸ σχῆμα καλοῦ χωρικοῦ γεωπόνου, καὶ οἱ προσεχέστεροι γνώριμοί του θὰ τῷ ὠμίλουν χωρὶς νὰ ἠξεύρουν τίς εἶναι.

Ἐπροχωροῦμεν ταχέως, διότι γενναῖος ἦτον ὁ

ἵππος καὶ καλὸς ἀμαξηλάτης ὁ Βόβ. Ἀνάγκη ὁμῶς ὑπῆρχε νὰ ἱστᾶμεθα ἐνίοτε διὰ ν' ἀναπαύται καὶ νὰ τρώγῃ ὁ ἵππος. Εἰς ξενοδοχεῖον ὅμως δὲν ἐμείναμεν, ἀλλ' εἰς τὸ δάσος, ὅπου ὁ Βόβ ἔλυσεν τὸν ἵππον, καὶ τῷ ἐπέκρασεν εἰς τὸν λαίμῳ σάκκον κριθῆς ὃν ἔλαβεν ἐκ τῆς ἀμαξίας. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον νύξ σκοτεινὴ, φόβος δὲν ὑπῆρχε νὰ μὴ ἀνακαλυφθῶμεν.

Τότε ἠδυνήθη νὰ συνομιλήσω μετὰ τοῦ Βόβ, καὶ πλήρης συγκινήσεως νὰ τῷ εἰπῶ τινὰς λέξεις εὐγνωμοσύνης. Ἀλλὰ δὲν μ' ἀφῆκε νὰ τῷ ἐκφράσω ὅ,τι εἶχον εἰς τὴν καρδίαν.

— Μὲ ὑπεχρέωσες, εἶπε, σφίγγων μοι τὴν χεῖρα· σήμερον ἐγὼ σὲ ὑποχρεῶ. Ἐκαστος τὴν ἀράδα του. Ἐπειτα εἶσαι ἀδελφὸς τοῦ Ματτίαν, καὶ διὰ παιδίον καλὸν ὡς τὸν Ματτίαν πολλὰ πράγματα γίνονται.

Τὸν ἠρώτησα ἂν ἤμεθα ἀκόμη μακρὰν τοῦ Λιττελάμπτων, καὶ μ' εἶπεν ὅτι ἀπέχει ἀκόμη ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας, καὶ πρέπει νὰ σπεύσωμεν, διότι τὸ πλοῖον τοῦ ἀδελφοῦ του ἀπέπλεε πᾶν σάββατον εἰς Ἰσιγνὺ, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ἡ ἄμπωτις ἦτον ἐνωρίς. Ἦτον δ' ἡ ἡμέρα ἐκείνη παρασκευὴ.

Ἠπλώθημεν λοιπὸν πάλιν εἰς τὰ ἄχυρα ὑπὸ τὸ πανίον, καὶ ὁ ἵππος ἐξέυχθη καὶ ἐκίνησε ταχυδατῶν.

— Φοβεῖσαι; μ' ἠρώτησεν ὁ Ματτίαν.

— Ναι καὶ ὅχι. Φοβοῦμαι πολὺ μὴ συλληφθῶ καὶ πάλιν· ἀλλὰ νομίζω ὅτι δὲν θὰ συλληφθῶ. Ὅστις ὅμως φεύγει δὲν ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι ἐνοχος; Τοῦτο πρὸ πάντων μὲ βχσανίζει. Τί νὰ εἰπῶ πρὸς ὑπεράσπισίν μου;

— Τὸ ἐσκέφθημεν τοῦτο· ἀλλ' ὁ Βόβ ἐνόμισεν ὅτι πρὸ παντὸς ἀνάγκη ἦτον νὰ μὴ καθήσῃ εἰς τὴν ἔδραν τοῦ κακουργιοδικαίου. Εἶναι λυπηρότατον νὰ καθήσῃ τις ἐκεῖ, καὶ ἂν ἀλωοθῇ. Ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἐτόλμησα νὰ εἰπῶ, διότι ἀκλόνητον ἔχων τὴν ιδέαν ὅτι ἔπρεπε νὰ σὲ φέρω εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐφοβοῦμην μὴ ἡ ιδέα αὕτη μοὶ γίνῃ κακὴ σύμβουλος.

— Καλῶς ἔπραξας, καὶ ὅ,τι καὶ ἂν συμβῇ, πρὸς σῆς θὰ δροφίλω εὐγνωμοσύνην.

— Τίποτε δὲν θὰ συμβῇ· ἔσο ἡσυχος. Εἰς τὸν σταθμὸν ὁ φύλαξ σου θὰ κατέθεσε τὴν ἐκθεσίν του· ἀλλ' ὅσω νὰ ὀργανισθῶσιν αἱ ἐρευναι, θὰ παρέλθῃ καιρὸς, καὶ ἡμεῖς ἐν τούτοις εἰς τὰ τέσσαρα! Ἐπειτα δὲν ἠξεύρουν ὅτι ὁ ἀποπλεύσωμεν ἐκ Λιττελάμπτων.

Βέβαιον ἦτον ὅτι ἂν δὲν παρηκολουθούμεθα, εἰχομεν πᾶσαν πιθανότητα νὰ ἐπιβιβασθῶμεν εἰς τὸ πλοῖον ἀνενοχλήτως. Ἀλλὰ δὲν εἶχον, ὡς ὁ Ματτίαν, τὴν πεποίθησιν ὅτι εἰς τὸν σταθμὸν ὁ φύλαξ ἐχρονотρίβησε πρὶν μᾶς καταδιώξῃ. Οὗτος ἦτον ὁ κίνδυνος, καὶ ἐδύνατο νὰ εἶναι μέγας.

Ἐν τούτοις ὁ ἵππος, ὑπὸ τοῦ Βόβ παροτρυνόμενος, ἐξηκολούθει καλπάζων ἐπὶ τῆς ἐρήμου ὁδοῦ, σπαρῶς δ' ἐνίοτε ἀπηντῶμεθα μετὰ τινῶν

ἀμαξῶν, ἀλλ' οὐδεμία εἰς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν πορευομένη δὲν μᾶς ἐπροπέρασε. Τὰ χωρία δι' ὧν διηρχόμεθα ἦσαν εἰς σιγὴν βεβουλισμένα, καὶ εἰς ὀλίγα παράθυρα ἐφαίνοντο φῶτα μὴ σβεσθέντα ἀκόμη. Μόνον κύνες τινὲς προσεῖχον εἰς τὴν ταχείαν ἡμῶν πορείαν, καὶ μᾶς κατεδιώκον διὰ τῶν ὑλακῶν τῶν. Ὅταν μετ' ἀνάθασιν ὁπωσοῦν ἀπότομον ὁ Βόβ ἐκράτει τὸν ἵππον τοῦ ἵνα τὸν ἀφήσῃ ν' ἀναπνεύσῃ, κατεβαίνομεν τῆς ἀμαξίας, καὶ ἐκολλώμεν τὸ αὐτίον εἰς τὴν γῆν διὰ ν' ἀκροαθώμεν· ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ὁ Ματτίαν, ὁ ὀξυκόωτος ἡμῶν, οὐδένα ὑποπτον κρότον ἤκουε, καὶ ὠδοιποροῦμεν διὰ τοῦ σκοτούς καὶ τῆς σιγῆς τῆς νυκτός.

Ἦδη δ' ἐμένομεν ὑπὸ τὸ πανίον, οὐχὶ πλέον κρυπτόμενοι, ἀλλ' ἵνα προφυλαχθῶμεν ἀπὸ τοῦ ψύχους, διότι πρὸ πολλοῦ ἐφύσα ἄνεμος παγερός. Ὅταν δ' ἠγγίζομεν τὰ χεῖλη διὰ τῆς γλώσσης, τὰ ἡύρισκόμεν ἀλμυρά. Τοῦτο ἐδήλου ὅτι ἐπλησιάζομεν εἰς τὴν θάλασσαν. Μετ' ὀλίγον δὲ παρετηρήσαμεν λάμψιν, ἥτις ἔπαυεν εἰς τακτικὰς διαλείψεις, καὶ πάλιν ἀνεραίνετο. Αὕτη ἦτον ὁ φάρος. Ἄρα ἐφθάνομεν.

Ὁ Βόβ ἀνεχαίτισε τὸν ἵππον του, καὶ τὸν ὠδήγησε, βῆμα ἥδη χωροῦντα, εἰς ὁδὸν πλαγίαν. Ἐπειτα δὲ, καταβάς τῆς ἀμαξίας, μᾶς εἶπε νὰ μένωμεν ἡμεῖς καὶ νὰ κρατῶμεν τὸν ἵππον· ὁ ἴδιος δ' ἀπῆλθε νὰ ἰδῇ ἂν ὁ ἀδελφὸς του δὲν εἶχεν ἀναχωρήσει, καὶ ἂν ἐδυνάμεθα ἀκινδύνως νὰ ἐπιβιβασθῶμεν.

Ὁμολογῶ ὅτι ὁ καιρὸς τῆς ἀπουσίας τοῦ Βόβ μοὶ ἐφάνη μακρὸς, μακρότατος. Δὲν ὠμιλοῦμεν, καὶ ἠκούομεν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τὴν θάλασσαν θραυμένην ἐπὶ τῆς ἀκτῆς μετ' ἤχου μονοτόνου, ὅστις ἠύξανε τὴν συγκίνησιν ἡμῶν. Καὶ ὁ Ματτίαν ἔτρεμεν ὡς κ' ἐγώ.

— Εἶναι τὸ ψῆχος, μοὶ εἶπε κρυφίως.

Ἦτον ἀληθές; Βέβαιον τοῦλάχιστον ἦτον ὅτι, ὅταν ἀγγελὰς ἢ πρόβατον βόσκον εἰς τὴν πεδιάδα ἢν διέσχίζεν ἡ ὁδὸς ἡμῶν, προσέκρουεν εἰς ἓνα λίθον, ὃ ἐκτύπα εἰς μίαν φραγὴν, ἥμεθα εὐαίσθητότεροι εἰς τὸ ψῆχος καὶ μᾶλλον ἐτρέμομεν.

Τέλος ἠκούσαμεν κρότον βημάτων εἰς τὴν ὁδὸν, δι' ἧς ὁ Βόβ εἶχεν ἀπέλθει. Βέβαιως ἐκεῖνος θὰ ἦτον ἐπιστρέφων, καὶ ἡ τύχη μου ὁ ἀπεφασίζετο.

Καὶ ἦτον τῷ ὄντι ὁ Βόβ, ἀλλ' οὐχὶ μόνος. Ὅταν προσῆλθεν, εἶδομεν ὅτι καὶ ἄλλος τις τὸν συνώδεε, φορῶν ἐπενδύτην στιλπνοῦ κηροπανίου, καὶ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς μάλλινον.

— Ὁ ἀδελφός μου, εἶπεν ὁ Βόβ. Σᾶς λαμβάνει εἰς τὸ πλοῖόν του. Θὰ σᾶς διαβιβάσῃ καὶ χωρίζομεθα, διότι περιττὸν εἶναι νὰ γίνῃ γνωστὸν ὅτι ἐγὼ ἦλθον ἐδῶ.

Ἠθέλησα νὰ εὐχαριστήσω τὸν Βόβ, ἀλλὰ μὲ διέκοψε σφίγγων τὴν χεῖρά μου.

— Ἄς τ' ἀφήσωμεν αὐτὰ, εἶπε. Πρέπει ν' ἀν-

τιβοηθώμεθα, ὅταν ἔρχεται καθενὸς ἡ σειρά. Ὅτ' ἀνταμωθῶμεν πάλιν, καὶ εὐτυχῆς εἶμαι ὑπηρετήσας τὸν Ματτίαν.

Οὕτω παρηκολουθήσαμεν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Βόβ, καὶ μετ' οὐ πολὺ εἰσῆλθομεν εἰς ὁδοὺς σιωπηλὰς τῆς πόλεως, καὶ μετὰ τινὰς περιστροφὰς εὗρέθημεν εἰς τὴν προκυμαίαν, καὶ ὁ ἄνεμος τῆς θαλάσσης μᾶς ἐκτύπα τὸ πρόσωπον.

Χωρὶς οὐδὲν νὰ εἰπῇ, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βόβ μᾶς ἔδειξε μικρὸν πλοῖον ἱστιοφόρον, καὶ ἐνόησαμεν ὅτι ἦτον τὸ ἐδικόν του. Μετ' ὀλίγα δὲ λεπτὰ εἴχομεν ἐπιβιβασθῇ, καὶ ἀμέσως μᾶς κατεβίβασεν εἰς μικρὸν κοιτῶνα.

— Ἀποπλέω μετὰ δύο ὥρας μόνον, μᾶς εἶπε. Μείνατε ἐκεῖ, καὶ μὴ κάμνετε θόρυβον.

Ὅταν δ' ἐκλείδωσε τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος τούτου, ἀθορόβως ὁ Ματτίαν ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας μου καὶ μ' ἐφίλησε. Τότε δὲν ἔτρεμε πλέον.

[Ἐπεται συνέχεια].

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Gaston Tissandier].

Ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος.

Ἡ θεὸς τοῦ κόσμου! Ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων, προσεχέστερος πρὸς τὸ θεοποίηθαι ἐκεῖνο ὃν τὸ ἀποτόν, ὡς λέγεται, ἀδικῶς· καταστρέφει τὰ ἔργα σου, δὲν εἶναι ἄρα ὁ δίκαιος; ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ.

Ἡ ἐπιστήμη δὲν κατεῖχεν ἀνέκαθεν ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ ἀνθρώπου τὴν προσήκουσαν αὐτῇ θέσιν. Τὸ κύρος αὐτῆς ἐπὶ πολὺν χρόνον περιεφρονήθη, τὰ διδάγματα αὐτῆς κατεπολεμήθησαν, αἱ ἀρχαὶ παρεγνωρίσθησαν. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας βραδέως καὶ δυσκόλως ἐπροόδευσε, καθότι τὸ παρατηρεῖν καὶ ἐξετάζειν τὴν φύσιν διὰ τῆς πείρας ἦτο ἀγνωστον εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν. Μέχρι τῆς Ἀναγεννήσεως¹, ἡ ἐπιστήμη ὑπόκειται εἰς τὴν σχολαστικὴν τῆς Σχολῆς ἐξουσίαν καὶ κατατρέχεται ὁσάκις προσπαθεῖ νὰ ζήσῃ. Ὁ Κοπερνίκος παραοτήσας τὰ διδασκόμενα καὶ διακηρύξας ἐναντί ν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν τότε διδασκάλων, ὅτι ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἥλιον, ὁ Γαλιλαῖος παρουσιάσας εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ θαυμάσιον ὅραμα τῆς ἀληθοῦς τῶν ἀστέρων κινήσεως, σπουδαίαν ἐπὶνεργον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας μεταβολήν. Πρῶτον ἦδη ὁ ἀνθρώπος βλέπει ὅτι ἀπεπλανήθη ζητῶν τὴν ἀλήθειαν παρ' ἄλλων ἀνθρώπων ἀγνωσούντων ἐπίσης αὐτὴν, ἀντὶ νὰ τὴν ζητῇ ἐν τῇ φύσει, ἥτις ἐπιμελῶς ἐρευνωμένη ἀποκαλύπτει αὐτήν. Ὁ Γαλιλαῖος διευθύνει τηλεσκοπίον πρὸς τὸν οὐρανόν, μέγα τοῦτο συμβᾶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς προόδου! καθότι ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἐπιστήμων ἔπαυεν ἀναδιφῶν τὰ βιβλία τῶν ἀρχαίων διδασκάλων, ὅτι ἡ νέα φιλοσοφία νέαν ἀνοίγει εἰς τὴν παρατήρησιν ἀφετηρίαν, ὅτι ὁ νοῦς ἀπελευθεροῦται.

1. Ἡ Ἀναγέννησις (Renaissance) τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, χρονολογούμενη ἀπὸ τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος.

Καθ' ὅλον τὸν μέσον αἰῶνα ἡ ἐπιστήμη ὑπακούει εἰς τὴν σχολαστικὴν, τὴν περιορισμένην ἐκείνην φιλοσοφίαν, ἥτις ὡς ἀληθῆ θεωρεῖ μόνα τὰ ὑπὸ τῆς Ἑκκλησίας παραδεδεγμένα καὶ τὰ ὑπὸ εὐσεβῶν διδασκάλων διδασκόμενα. Τὴν σήμερον ἡ ἐπιστήμη διακηρύττει τὰς ἀληθείας αὐτῆς ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ. Ὁ νεωτερικὸς εὐκόλως καταστρέφει παραδεδεγμένην θεωρίαν, παρουσιάζων γηγενὸς τι ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν θεωρίαν ταύτην. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶχεν οὕτω ἄλλοτε, παρὰδειγμα δὲ τούτου παρέσχευεν ἡμῖν ἡ ἱστορία τῶν μαρτύρων τῆς ἀστρονομίας.

Ὁ Βάκων καὶ ὁ Descartes εἶναι οἱ ἰδρυταὶ τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, οἱ δημιουργοὶ τῆς ὑγινοῦς λογικῆς, ἥτις διδάσκει ἡμᾶς, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ διασήμεου Γάλλου φιλοσόφου, «να διευθύνωμεν καλῶς τὴν ἡμετέραν διάνοιαν ὅπως ἀναζητῶμεν τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ». Ὁ Descartes ἐκήρυξε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς κρίσεως εἰπὼν ὅτι «οὐδὲν πρέπει νὰ παραδεχώμεθα ὡς ἀληθὲς, εἰ μὴ καθαρῶς καὶ σαφῶς ἀπεδείχθῃ ὡς ἀληθὲς».

Ἡ ἰδέα αὕτη, ἥτις φαίνεται ἡμῖν ἀπλουσάτη, ἐθεωρεῖτο τότε ὡς τερατολογία. Ἐγκλημα ἦτο τὸ ἐπικαλεῖσθαι τὴν μαρτυρίαν τῶν αἰσθησέων ἢ τῆς λογικῆς ἐναντίον τῶν λόγων τοῦ Ἀριστοτέλους ἢ τῶν παραγγελλμάτων τῆς Ἑκκλησίας. Ἡ πλάνη λοιπὸν καὶ αἱ προλήψεις διεβιβάζοντο ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Εἰς τὸν ἀστρονόμον τὸν τολμήσαντα νὰ εἴπῃ «εἶδον κηλίδας εἰς τὸν ἥλιον, ὡς βλέπετε κηλίδας ἐπὶ τοῦ χάρτου¹», ἀπεκρίνοντο «δὲν εἶναι δυνατόν, καθότι οἱ διδάσκαλοι διδάσκουσιν ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι ἀφθάρτος, αἱ δὲ κηλίδες εἶναι σημεῖον φθορᾶς».

Τῆς κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν μεγάλης φιλοσοφικῆς κινήσεως προηγήθη ἐν τῇ τρίτῃ ἐκατονταετηρίδι πρόδρομος ἔξοχος τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ τὰς συμφορὰς, ὁ Ῥογέρος Βάκων. Τῷ ὄντι ὁ περιώνυμος Ἀγγλος μοναχὸς εἶναι ὁ πρῶτος φιλόσοφος ὅστις διεμαρτυρήθη κατὰ τῶν παρεκτροπῶν τῆς σχολῆς. «Ἐὰν ἡδυνάμην, ἔλεγεν, ἤθελον καύσει ὅλα τοῦ Ἀριστοτέλους τὰ βιβλία, καθότι χρονοτριβοῦμεν μελετώντες αὐτά, εἰς οὐδὲν δὲ χρησιμεύουσιν ἢ εἰς τὸ νὰ διαδίδωσι τὴν πλάνην καὶ νὰ αὐξάνωσι τὴν ἀμάθειαν». Ταῦτα λέγων ὁ Βάκων δὲν εἶχε κατὰ νοῦν τὸν Ἀριστοτέλην τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλ' ὅ,τι δυνάμεθα νὰ ἀποκαλέσωμεν τὸν Ἀριστοτελισμὸν τοῦ μεσαιῶνος.

Ὁ Ῥογέρος Βάκων, γεννηθεὶς ἐν Ilchester ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Σόμμερσετ κατὰ τὸ ἔτος 1214, ἠκούσε κατὰ πρῶτον τὰ μαθήματα τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης, ἔπειτα δὲ μετέβη εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, μεγίστην ἔχον τότε φήμην. Ἀναδειχθεὶς διδάκτωρ τῆς θεολογίας, εἰσηλθὼν εἰς τὸ τάγμα τῶν σχολοζώστων. Αἱ περὶ τὰς αἰτίαις τοῦ βίου αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεί-

1. Λόγοι τοῦ Γαλιλαίου

νη εἶναι ἄγνωστοι. Τοῦτο μόνον γνωρίζομεν, ὅτι ὁ πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας ἔρως αὐτοῦ ἐγένετο ἔκτοτε δι' αὐτὸν ἀφορμὴ βασάνων ἐκ μέρους τῶν θρησκομανῶν συναδέλφων του. Ὁ Ῥογέρος Βάκων ἔμαθε κατὰ πρῶτον τὴν λατινικὴν, τὴν ἑλληνικὴν, τὴν ἑβραϊκὴν καὶ τὴν ἀραβικὴν, ἵνα δυνήθῃ ν' ἀναγνώσῃ τοὺς ἀρχαίους εἰς τὸ πρῶτότυπον κείμενον. Ἐκτὸς τούτου ἠσχολεῖτο περὶ τὰ μαθηματικά, τὴν ἀστρονομίαν, τὴν φυσικὴν, τὴν χημείαν καὶ ὅλας ἐν γένει τὰς ἐπιστήμας, ἐδασίζετο δὲ πρὸ πάντων εἰς τὴν πείραν, καὶ διέδιδε τὰς ὑγιεῖς αὐτοῦ ἀρχὰς μετὰ τῶν πολυαριθμῶν νέων, οἵτινες ἐβοήθουν αὐτὸν εἰς τὰς ἐρεῖνας του. Ἡ φιλοπονία αὐτοῦ καὶ ἡ εὐφυΐα κατέστησαν αὐτὸν περίφημον. Ἐν Παρισίῳ ἐκαλεῖτο Δόκτωρ Θαυμάσιος (Docteur admirable), ἦτο δὲ ἄξιός τοῦ ὀνόματος τούτου διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν ἀνακαλύψεων αὐτοῦ εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Βάκων πρῶτος παρετήρησε τὸ ἐσφαλμένον τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου ὡς πρὸς τὸ ἡλιακὸν ἔτος, καὶ προέτεινε τὴν μεταρρύθμισιν αὐτοῦ εἰς τὸν πάπαν Κλήμεντα Δ'. Ἡ μεταρρύθμισις αὕτη συνετελέσθη τρεῖς ἑκατονταετηρίδας μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Μελετήσας πρῶτος τὰς ιδιότητας τῶν κοίλων καὶ κυρτῶν ὕλων, κατεσκεύασε τὰ πρῶτα διόπτρα πρὸς χρῆσιν τῶν προσκυώπων καὶ ἐξέθηκε τὴν θεωρίαν τοῦ τηλεσκοπίου. Καὶ δὲν ἀνεκάλυψε μὲν ἴσως, ὡς ἐσφαλμένως ἐρρέθη, τὴν πυρίτιδα, ἣν σαφέστατα περιέγραψε πενήτηκοντα ἔτη πρὸ αὐτοῦ ὁ Μάρκος Γραικός¹, ἀλλὰ τοῦλάχιστον συνετέλεσεν εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς οὐσίας ταύτης, διδάξας τὴν μέθοδον τοῦ καθαρίζειν τὸ νίτρον, τὸ ὁποῖον εἶναι, ὡς γνωστὸν, ἐν τῶν συστατικῶν τῆς πυρίτιδος στοιχείων.

Ἄλλ' ἔνεκα τῶν ἔργων τούτων ὁ Βάκων ἐκατηγορήθη ἐπὶ μαγείᾳ. Ἡ φαντασία τοῦ λαοῦ ἀπέδιδεν αὐτῷ πλεῖστα θαύματα. Ἐλέγετο ὅτι ἦτο μάγος, ὅτι κατεσκεύασε κεφαλὴν χαλκίνην ὁμιλοῦσαν καὶ προλέγουσαν τὸ μέλλον. Τὰ συγγράμματα αὐτοῦ οὐδὲν περὶ τούτου περιέχουσιν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν ὅτι ὁ φθόνος καὶ ἡ θρησκομανία τῶν συναδέλφων του μοναχῶν τῷ ἐπροξένησαν μυρίας βασάνους. Οἱ προῖστάμενοί τοῦ Τάγματός του ἀπηγόρευσαν αὐτῷ νὰ κοινοποιήσῃ τὰς συγγραφὰς αὐτοῦ εἰς οἷονδὴποτε ἐπὶ ποιητῇ νηστείας. Ἄλλ' ὅμως ὁ Βάκων ὑπεστηρίζετο ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος Δ' μεγάλῃν ἔχοντος περιέργειαν νὰ μάθῃ τὰς θαυμασίας ἐφευρέσεις τοῦ περιώνυμου σχολοζώστου. Ὁ Ῥογέρος Βάκων ἔπεμψεν εἰς τὸν Πάπαν τῇ φροντίδι ἀφωσιωμένου μαθητοῦ, τοῦ Ἰωάννου τῶν Παρισίων, τὸ χειρόγραφον αὐτοῦ σύγγραμμα Opus majus (Μέγα ἔργον)

1. Περὶ τοῦ ὁποίου οὐδὲν εἶναι γνωστὸν, εἰμὴ μόνον ὅτι ἔγραψε βιβλίον, τὸ ὁποῖον μετὰ τῶν πολλῶν γελοίων παραγγελλμάτων περιέχει καὶ τὴν μέθοδον τοῦ κατασκευάζειν πυρίτιδα.

καὶ κατόπιν τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ περὶ τῶν Μυστικῶν ἔργων τῆς τέχνης καὶ τῆς φύσεως καὶ περὶ τῆς οὐδενείας τῆς μαγείας (De Secretis operibus Artis et Naturae et nultitae magiae).

Τὰ βιβλία ταῦτα περιεῖχον ἐπιστημονικὸν πλοῦτον μέγιστον, ἀποδεικνύοντα ὅτι ὁ Ῥογέρος Βάκων ἦτο ἀληθῶς ἔξοχος νοῦς. Τὸ Opus majus πρὸς μαγεύεται περὶ ὅλων σχεδὸν τῶν ἐπιστημῶν, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς γλωσσολογίας. Ἐν αὐτῷ εὗρισκόμεν τὰς ἀρχὰς τῆς ὀπτικῆς, τὴν θεωρίαν τῶν καυστικῶν κατόπτρων, ἀκριβεστάτας παρατηρήσεις περὶ τοῦ φαινομένου τῆς διαθλάσεως τοῦ φωτός, τὴν ἐξήγησιν τῆς ἱριδος, τὴν ἐνδειξιν τῆς μεταπτώσεως τῶν ἰσημερινῶν σημείων, πρὸς τούτοις δὲ ἀποκαλύπτει μαρτυρούσας τοσοῦτον ἔκτακτον τὴν τοῦ γράφοντος ὀξύρρηκτον, ὥστε ἐδυνάμεθα εὐκόλως νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἶχε προαίσθησιν τινὰ τοῦ μέλλοντος. Περὶ πυρίτιδος ὁμιλῶν ὁ Βάκων λέγει αὐτολεξεί· «Ἀρκεῖ ν' ἀναφλέξωμεν ἐλαχίστην ποσότητα τῆς οὐσίας ταύτης, ὅπως παράξωμεν πολὺ φῶς μετὰ φθοροῦ κρότου· διὰ τοῦ μέσου τούτου δυνάμεθα νὰ καταστρέψωμεν πόλιν ἢ στρατόν». Περὶ φυσικῆς καὶ μηχανικῆς ποιούμενος τὸν λόγον, φαίνεται οἶονεὶ περιγράφων τὰς ἀτμοκινήτους μηχανὰς καὶ τοὺς σιδηροδρόμους καὶ ὑποδεικνύων τὸ δυνατόν τῆς εἰς τὸν ἀέρα ὑψώσεως. «Δυνατὸν εἶναι, λέγει, νὰ κατασκευασθῶσι μηχαναὶ δυνάμεναι νὰ κινήσωσι τὰ μέγιστα πλοῖα ταχύτερον ἢ τάγμα δολοκλήρον κωπηλατῶν. Πρωεὺς μόνον ἤθελεν εἶναι ἀναγκαῖος διὰ νὰ διευθύνῃ αὐτά. Δυνατὸν εἶναι καὶ τὰς ἀμάξας νὰ κινήσωμεν μετ' ἀπιστεύτου ταχύτητος ἄνευ τῆς βοήθειας ζώου τινός. Τέλος δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ κατασκευασθῶσι μηχανήματα ἔχοντα συσκευὴν περὶ γῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἠθέλομεν δυνήθῃ νὰ ἱπτάμεθα ὡς πτηνὰ εἰς τὸν ἀέρα».

Τὸ Opus majus περιέχει πρὸς τούτοις κεφάλαιον ἀξιοθαύμαστον περὶ τῆς τέχνης τοῦ ἐκτελεῖν πειράματα. Ἡ διὰ πειραμάτων ἐρευνα θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ Βάκωνος ὡς ἡ ἀρίστη μέθοδος πρὸς εὔρεσιν τῆς ἀληθείας. Δι' αὐτῆς οἱ χημικοὶ καὶ οἱ φυσικοὶ δύνανται νὰ ἐπιτύχωσι τὰς μεγίστας ἀνακαλύψεις. Καὶ ἀληθῶς μὲν ὁ συγγραφεὺς, ἀφοῦ εἰς τοιοῦτον ἔφθασεν ὕψος φιλοσοφικῶν ἰδεῶν, ἀποπλανᾶται εἰς τὰς προλήψεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ πιστεύει ὅτι ὑπάρχει τρόπος τοῦ πολλαπλασιάζειν τὰ πολύτιμα μέταλλα καὶ τοῦ παρατείνειν τὴν ζωὴν, ἀλλὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἐξῆ ἐν τῇ δεκάτῃ τρίτῃ ἐκατονταετηρίδι.

Ὁ Βάκων παραβάς τὰ ἐν τῇ Μονῇ τῶν σχολοζώστων κεκανονισμένα, καὶ κινήσας διὰ τῆς φήμης αὐτοῦ τὸ μένος καὶ τὸν φθόνον, ἐπέσυρεν ἐφ' ἑαυτοῦ μεγίστας συμφορὰς. Γνωστὸν ἦτο ὅτι ἐπροστατεύετο ὑπὸ τοῦ Πάπα, ὥστε οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐφάνησαν κατ' ἀρχὰς μετριοπαθεῖς· ἀλλ' ἀποθάνοντος τοῦ Κλήμεντος Δ', ἐπετέθησαν κατ'

αὐτοῦ μανιωδῶς. Τῷ 1278 ἐπὶ Πάπα Νικολάου Γ' οἱ σχολοζῶσται κατήγγειλαν τὸν συνάδελφον αὐτῶν ὡς ἀστρολόγον καὶ μάγον συνθηκολογήσαντα μετὰ τοῦ διαβόλου. Μάτην ὁ Βάκων προσεπάθησε νὰ δικαιολογηθῇ· εἰς τὴν ἐπὶ μαγείᾳ κατηγορίαν ἀντέτεινε τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ περὶ τῆς οὐδενείας τῆς μαγείας. «Ἐπειδὴ τὰ πράγματα ὑπερβαίνουσι τὴν ὑμετέραν διάνοιαν, ἀναφώνει, ὀνομάζεται αὐτὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. Οἱ θεολόγοι καὶ οἱ κανονικοὶ ἐν τῇ ἀμαθείᾳ αὐτῶν ἀποστρέφονται αὐτὰ ὡς δημιουργήματα τῆς μαγείας καὶ θεωροῦσιν αὐτὰ ὡς ἀνάξια χριστιανοῦ».

Ἄλλ' οὐδὲν ἔσχυσε κατὰ τῆς τυφλῆς θρησκομανίας. Τὰ ἔργα τοῦ Βάκωνος κατεδικάσθησαν ὡς περιέχοντα «καινοτομίας ἐπικινδύνους καὶ ὑπόπτους», ὁ δὲ συγγραφεὺς ἀπέτισε τὸ ἀντίλυτρον τῆς μεγαλοφυΐας διὰ δεκαπενταετοῦς εἰρκτικῆς. Ὅτε εἶδον αὐτὸν ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατον καὶ ὡς ἐκ τῶν θλίψεων καὶ τῆς εἰρκτικῆς τετηκότα, τὸν ἀπέλυσαν, ὁ δὲ ἀτυχὴς γέγων μάλιστα ἡδυνήθη νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πάτριον γῆν, ὅπου ἀπέθανεν. Οἱ ἐξῆς πικρότατοι λόγοι, οὓς πνέων ἤδη τὰ λοιπὰ ἐπρόφερε, λέγει εἰς τῶν βιογράφων του, μαρτυροῦσι τὸ ἄλγος τῆς ψυχῆς αὐτοῦ «Μετανοῶ ὅτι τοσοῦτον ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης ἐκοπίεσα».

Ὁ Ῥοβέρτος Βάκων ὑπερηκόνησε τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ. Ἐνεκα τῆς μεγάλης του φήμης ἔγινε λόγος καὶ περὶ τῶν δογμάτων αὐτοῦ, πλὴν μόνον μετὰ παρέλευσιν διακοσίων ἐτῶν ἀναφάνησαν οἱ ἀληθεῖς αὐτοῦ διὰδοχοι.

Ἐνὸς δὲν ὑπῆρχεν ἡ τυπογραφία, αἱ διαμαρτυρήσεις τῶν κατὰ τῆς ὑποδουλώσεως ἀγωνιζομένων δὲν ἠκούοντο, ἀλλ' ἀφοῦ ὁ Γουτεμβέργ παρῆγεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ μέσον τοῦ νὰ διαδίδωσι τὰς ἰδέας, ἡ ἀλήθεια ἐπεβλήθη καὶ ἐξηπλώθη πανταχοῦ μετὰ τῶν βιβλίων. Οἱ φιλόσοφοι τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἐκατονταετηρίδος, ἔχοντες τὸ ἰσχυρὸν τοῦτο ὄπλον, τὴν τυπογραφίαν, ἐξεχέρωσαν τὸ ἔδαφος τῆς ἐλευθέρως ἐξετάσεως, ἐφ' οὗ ἡδύναντο νὰ βλαστήσωσιν αἱ πειραματικαὶ ἐπιστήμαι, καὶ ἡγωνίσθησαν, ὡς θέλομεν ἶδει, ἀγῶνα φοβερόν, διὰ νέων μαρτυρίων ἐξαγοράσαντες τὸν θρίαμβον τῆς ἀληθείας.

Ὁ Ramus (Pierre la Ramée) εἶναι εἰς τῶν εὐγενεστάτων ἀνδρῶν, οἵτινες διέπρεψαν εἰς τὸν μέγαν τοῦτον ἀγῶνα. Ὁ βίος αὐτοῦ, τὰ ἔργα καὶ ὁ χαρακτήρ, τιμῶσιν ἐξ ἴσου τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀνθρωπότητα, ἐγεννήθη δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἐκατονταετηρίδος, ὅτε ὑπέφωσκεν ἡτῆ ἡ Ἀναγέννησις, ἐν τινι μικρῷ χωρίῳ τοῦ Vermandois. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ πτωχότατος ὢν γεωργὸς μάλιστα ἡδύνατο νὰ διαθρέψῃ τὸ τέκνον του. Ἄλλ' ὁ μικρὸς Πέτρος ἐμπλεκὼς ὢν θάρρους, κατέλιπεν ὀκταετῆς τὸν πατρικὸν οἶκον καὶ μετέβη μόνος εἰς Παρισίους. Ἡ ἐνδεὴς τὸν ἠνάγκασε μετ' οὐ πολὺ ν' ἀναχωρήσῃ, ἀλλ' ἐπανῆλθε πάλιν, καὶ

γενόμενος υπηρέτης εὐπόρου μαθητοῦ, τὴν μὲν ἡμέραν υπηρέτει πιστῶς τὸν κύριον αὐτοῦ, μέρος δὲ τῆς νυκτὸς διήρχετο μελετῶν.

Ὁ πτωχὸς Ramus προμηθεύει βιβλία σπουδαῖα, οἷα τὰ συγγράμματα τοῦ Ξενοφώντος καὶ τοῦ Πλάτωνος, ἀνεγίνωσκεν αὐτὰ μετ' ἄκρας ἐπιμελείας, κατὰ δὲ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς ἤκουε μαθήματα φιλοσοφίας, τὰ ὅποια παρέδιδεν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Poitiers Ἰωάννης Hennuyer· τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐξησκεῖτο οὕτω εἰς τὴν ἐπιστήμην, καὶ ἀπεδέχετο τὰς νέας ιδέας, αἵτινες ἔφερον ἥδη τὸ διακριτικὸν ὄνομα Σωκρατισμός, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ ἡ ἐλευθέρια περὶ τῶν πραγμάτων κοίτης καὶ ἡ ἐρευνα τῆς ἀληθείας διὰ τῆς λογικῆς. Ὁ Ramus προσεπάθησε μελετῶν ν' ἀφήσῃ κατὰ μέρος τὰς παραδεδεγμένας ιδέας καὶ ν' ἀποφύγῃ τὰς προλήψεις τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, εἰκοσαετῆς δὲ ὢν ὑπέβλεπε τὴν ἐναίσιμον αὐτοῦ διατριβὴν ὡς προλύτου τῶν τεχνῶν, ἥτις ἦτο τοσοῦτον λαμπρὰ, ὥς οἱ κοίται αὐτοῦ ἄκοντες ἐπευφήμησαν. Καὶ ὅμως τὰ ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ ἦσαν λίαν ἐπισημὰ, καθότι προσέβαλλον τὴν σχολὴν τοῦ Ἀριστοτέλους. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ Ramus παραδίδων δημόσια μαθήματα εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Mans, ἐσχολιάζεν ἐνώπιον ἀκροατηρίου ὁσημέραι πολυπληθεστέρου τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Λατίνους συγγραφῆς. Τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ, περιλαμβάνον τὴν ῥητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἔφερον αὐτὸν εἰς τὴν λογικὴν καὶ εἰς τὴν τέχνην τοῦ διευθύνειν τὴν διάνοιν πρὸς εὐρεσιν τῆς ἀληθείας, ἠθέλησε δὲ νὰ βελτιώσῃ τὰς ἀρχὰς τῆς τέχνης ταύτης. Τοῦτο ἤρκει ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν ὑπόπτον. «Ὅτε ὁ Ramus ἠθέλησε νὰ συμπληρώσῃ τὴν διδασκαλίαν του διὰ τῆς δημοσιεύσεως συγγραμμάτων, καὶ νὰ διαδώσῃ τὰ δόγματα αὐτοῦ διὰ τοῦ τύπου, τὰ βιβλία του ὑπεβλήθησαν εὐθὺς εἰς τὴν λογοκρισίαν τῆς θεολογικῆς σχολῆς τῶν Παρισίων. Τὰ πρῶτα αὐτοῦ συγγράμματα (Dialecticae partitiones et Aristotelicae animadversiones) ἀπηγορεύθησαν διὰ βασιλικὸν διατάγματος (1 Μαρτίου 1544), αὐτὸς δὲ ὀλίγου δεῖν κατεδικάζετο εἰς τὸ κάτεργον· καὶ ἀπέφυγε μὲν τὴν καταδίκην ταύτην ὁ φιλόσοφος, ἀλλ' αἱ παραδόσεις αὐτοῦ ἀπηγορεύθησαν.

«Μὲ ἐλοιδόρησε καὶ μὲ ἐνέπαιξεν ὀλόκληρον τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, λέγει ὁ νέος καθηγητὴς, ἔπειτα δὲ μὲ κατεδίκασεν ὡς ἀμαθῆ, ἀναίσχυντον, κακεντρέχῃ, παραχρηστικὸν καὶ συκοφάντην. Ἡ γλῶσσά μου καὶ ἡ χεὶρ μου ἐδεδυσμύθησαν διὰ τῆς καταδίκης ταύτης, ὥστε οὔτε ν' ἀναγνώσω οὔτε νὰ γράψω τι ἡδυνάμην οὔτε δημοσίᾳ οὔτε κατ' ἰδίαν».

Ἐπὶ Ἐρρίκου τοῦ Β' ὁ Ramus ἔζητεν ἡσυχώτερος, ἀλλὰ βραδύτερον ἢ καταδρομικῶς ἐπανελήφθη. «Ἐδύνατο, λέγει ὁ Βίκτωρ Cousin, νὰ εὕρῃ ἔξω τῆς Γαλλίας ἐντιμὸν ἄσυλον· κολακευτικώταται προσκλήσεις ἐκάλουν αὐτὸν εἰς Ἰταλίαν καὶ

εἰς Γερμανίαν, ἀλλ' ἐπροτίμησε νὰ ταλαιπωρηθῇ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς».

Διορισθεὶς καθηγητὴς εἰς τὴν βασιλικὴν σχολὴν τῷ 1551, ὁ Ramus ἐπαύθη, διωρίσθη ἐκ νέου, ἐπαύθη καὶ δεύτερον, καὶ ἠναγκάσθη τέλος ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ Παρισίων, ὅπου ὅμως ἐπανήρχετο πάντοτε. Κατὰ δυστυχίαν εὐρέθη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κατὰ τὰς ἀπαισίας ἡμέρας τοῦ Ἀγίου Βαρθολομαίου, ἐπειδὴ δὲ ἀναντιρρήτως ἔκλινε πρὸς τὴν τῶν διαμαρτυρουμένων ὀρθοκρίαν, ἐχθρὸς τοῦ τις, ὁ Charpentier, μανιώδης καθολικὸς, βασιλικὸς καὶ ἐκκοδικὸς, διέταξε νὰ τὸν ἀναζητήσωσιν ὡς Οὐγενότον. «Ὁ Charpentier, λέγει ὁ ἱστορικὸς de Thou, ὑπεκίνησεν ὀχλαγωγίαν καὶ ἔστειλεν ἀνθρώπους μισθωτοὺς, οἵτινες τὸν ἐξήγαγον διὰ τῆς βίας ἐκ τοῦ καταφυγίου αὐτοῦ, τῷ ἀφῆρσαν τὰ χρήματά του, τὸν ἐφόνευσαν διὰ λογχῶν καὶ τὸν ἔρριψαν ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἰς τὴν ἀγυῖαν. Ἐκεῖ μαθηταὶ τινες μανιώδεις, κατὰ προτροπὴν τῶν διδασκάλων αὐτῶν, οὓς ἡ αὐτὴ κατεῖχε λύσσα, ἀπέσπασαν τὰ σπλάγχνα του, καὶ σὺρναντες τὸ πτώμα, ἐξέβρισαν καὶ διεμέλισαν αὐτό».

Οὕτως ἀπέθανεν ὁ μέγας οὗτος τῆς Ἀναγεννήσεως ἀνὴρ, ὁ πολυμήρης νεωτεριστὴς, ὅστις ἐκ τῶν πρώτων εἰργάσθη εἰς τὴν χειραφέτησιν τοῦ πνεύματος, ὅστις ἐπεχείρησεν ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης μεταρρύθμισιν δυναμένην νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν μεταρρύθμισιν, ἣν ὁ Καλθέριος καὶ ὁ Λούθηρος ἐπήνεγκον εἰς τὴν ὀρθοκρίαν, ὅστις ἐτόλμησε ν' ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς σχολαστικῆς φιλοσοφίας καὶ νὰ κηρύξῃ πρὸ τοῦ Descartes, ὅτι ὁ ὁρθὸς λόγος εἶναι τὸ κριτήριον τῆς ἀληθείας.

Πνεῦμα παγκόσμιον, ἀκάματος ἐργάτης, ἠθέλησε νὰ μεταρρυθμίσῃ πάσας τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις, ἤρξατο δὲ ἀπὸ τῆς λογικῆς καὶ ἐπεδόθη εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας. Ὁ Ramus, ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς εἷς τῶν πρώτων μαθηματικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μετέφρασε τὰ Στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδου, καὶ ἐδημοσίευσεν ἀριθμητικὴν, γεωμετρικὴν καὶ ἄλγεβραν, ἧς ἐγένετο ἀδιάλειπτος χρῆσις μίαν ἐκατονταετηρίδα μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Ἡ σχολή του δὲ καὶ περὶ τὴν ἀστρονομίαν, καὶ ἔγινεν εἰς τῶν ὑπερμάχων τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου. Αἱ ιδέαι αὐτοῦ καὶ ἡ μέθοδος συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἱατρικῆς καὶ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ Ramus εἶναι ἀναντιρρήτως εἷς τῶν προδρομῶν τῶν νεωτέρων ιδεῶν.

ΕΛΙΣΑ Σ. ΣΟΡΤΕΟΡ.

Ο ΜΕΓΑΣ ΛΑΧΝΟΣ

Οἱ ταξειδιῶται σιδηροδρομικῆς τινος ἀμαξοστοιχίας ἐθεώντο κατὰ τὸ μεταξὺ Ὀρσβέισρ καὶ Ὀτενθούργ διὰστημα μικρὸν μὲν, ἀλλ' ὠραίαν ἔπαυλιν, ἐπιχαίρων ὑψομένην ἐπὶ τῆς κλιτύος λόφου, καὶ τῆς ὁποίας ἡ λευκὴ πρόσοψις ἐτι λευκοτέρα ἐφαίνετο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βαθέος πελάγους

χρώματος δάσους ἐκ πευκῶν, τὸ ὁποῖον καλύπτει τὰ πέριξ ὑψηλὰ ὄρη.

— Ὅποια τερπνὴ κατοικία! ἐπεφώνησαν πολλοὶ ἐκ τῶν ταξειδιωτῶν.

— Τί εὐτυχὴς νὰ ζῇ τις ἐκεῖ! προσέθηκάν ἄλλοι τινὲς, αἰσθηματικώτεροι.

— Καὶ πράγματι ἡ ἔπαυλις αὕτη κατοικεῖται ἀπὸ εὐτυχεῖς ἀνθρώπους, προσεῖπεν ἡλικιωμένος τις κύριος, Γερμανὸς, ὅστις ἐκάθητο εἰς γωνίαν τινὰ τῆς ἀμάξης.

Ἐπόμενον ἦν αἱ ὀλίγαι τοῦ αὐτοῦ λέξεις νὰ ἐξεγείρωσι τὴν γενικὴν περιέργειαν, καὶ ἰδίως τὴν τῶν ἐν τῇ ἀμάξῃ κυριῶν, ἦτο δὲ ἀφ' ἑτέρου καὶ φανερόν, ὅτι ὁ ἡλικιωμένος κύριος ἐγνώριζε τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπαύσεως. Ἐννοεῖται λοιπὸν ὅτι βροχιῶδον ἔπασαν ἐπ' αὐτοῦ αἱ παρκαλλήσεις ὅπως τὴν διηγηθῇ, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἔπραξε μετὰ πολλῆς προθυμίας.

Ἰδοὺ ἡ ἱστορία τῆς ἐπαύσεως.

Κύριος τοῦ κτήματος αὐτοῦ εἶναι εὐγενὴς τις νέος ἐκ τοῦ δουκάτου τῆς Βάδης, ὁ κύριος Ἀλβερτὸς de Reisberg. Ὅταν ἐπεράτωσε τὰς σπουδὰς του ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Φριβούργης ὁ κ. Ἀλβερτὸς, σπεύδων νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἀνατροφὴν του διὰ περιηγήσεως, μετέβη ἐν πρώτοις εἰς Παρισίους, ὅπου ἀληθῶς πληρεστάτη τελεῖται ἡ μόρφωσις τῶν νέων. Ἐν Παρισίοις ἀπέκτησεν ἀρίστους σχέσεις, πανταχοῦ δ' ἐγένετο δεκτὸς ὡς ἡρμοζεν εἰς νέον ἀξιαγάπητον, πνευματώδη καὶ πλούσιον ὡς αὐτός. Ἀλλ' ἐν ταῖς αἰθούσαις, εἰς αἷς αὐτὸς ἐσύχναζεν, ἤρχισεν ἐπίσης νὰ συχναῖζῃ ἐκ νέου, μετὰ δύο ἐτῶν πένθος, καὶ ὠραία τις γυνὴ, ἡ κυρία Ν... χήρα φέρουσα ὡς προῖκα δεκαεπισχιλιόφρακτον εἰσόδημα. Ταύτην συνήντησεν ὁ κ. Ἀλβερτὸς, ἡ χάρις δὲ καὶ τὰ θέλγητρα αὐτῆς τοσαύτην ἐποίησαν εἰς αὐτὸν ἐντύπωσιν, ὥστε ἐγένετο ἑξάλλος ὑπὸ ἔρωτος, ἀλλ' ἔρωτος σπουδαίου, βαθέος, ἀναλλοιώτου, τέλος πάντων ἔρωτος γερμανικοῦ. Τὴν ἐξήγησε κατὰ συνέπειαν πάραυτα εἰς γάμον, ἀλλ' ἦτο πλεον ρεῦ! πολὺ ἀργά, διότι ἄλλος θιασώτης τῆς χήρας ἀγρυπνότερος, ὁ βαρὼν Ζ... τὸν ἐπρόλαβε, ζητήσας ἥδη αὐτὴν εἰς γάμον, ἡ πρότασις του δὲ αὕτη εἶχεν ἥδη γέιναι ἀποδεκτή.

Ὁ κ. Ἀλβερτὸς ἦν ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ὑπέρτερος τοῦ ἀντιπάλου του, ὅστις καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως μᾶλλον ἡδικομένος, δὲν ἦτο διόλου εὐχάριστος ἀνθρώπος, ἦτο στενοκέφαλος, λίαν φιλάργυρος, παντὶ σθένει προσπαθὼν νὰ αὐξήσῃ τὸ μόνον ἐκ πέντε χιλιάδων φράγκων εἰσόδημά του, καὶ μὴ διαβλέπων ἐν τῷ γάμῳ του μετὰ τόσον θελκτικῆς γυναικὸς εἰμὴ μίαν καλὴν ἐπιχείρησιν, δηλαδὴ τὸν τρόπον τοῦ νὰ τριπλασιάσῃ διὰ μιᾶς ἀπλῶς μονοκονδυλιάς τὸ τε κεφάλαιον καὶ τὸ εἰσόδημά του. Διὰ τοῦ γάμου αὐτοῦ ὁ βαρὼν ἀπλῶς ἐνύμφευσεν τὸ πενταεπισχιλιόφρακτον εἰσόδημά του μὲ τὰς δέκα χιλιάδας φράγκα τῆς

χήρας, καὶ μόνον δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἦν εὐχάριστος ἐκ τοῦ γάμου του αὐτοῦ.

Ὑπάρχουσι τῷ ὄντι ἐν τῷ κόσμῳ πολλοὶ τοιοῦτοι ἐπιτηδείοι ἀνθρώποι, πλεῖστα ὅσα κατορθώνοντες μ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ ἐλαττώματα, καὶ μ' ὅλην ἀκόμη καὶ αὐτῆς τῆς φύσεως τὴν πρὸς αὐτοὺς δυσμένειαν. Τὴν ἑλλειψιν πάσης οἰκισθῆναι προσωπικῆς ἀξίας ἀντικαθιστᾷ καὶ ἀναπληροῖ ἡ πικρουργία, πλήρης δ' ἐπιτηδεύσεων ὑποκρισία ἀποκρύπτει τὰς σκολικὰς δόους, δι' ὧν ἐπιτυγχάνουσι τοῦ ποθομένου. Καὶ ἡ ὠραία λοιπὸν χήρα, καίτοι οὐδεμίαν αἰσθητικὴν ἰδιαιτέραν κλίσιν πρὸς τὸν βαρὼν, ἐνέπεσεν εἰς τὴν μετὰ μεγάλης ἐπιτηδεότητος στηθεῖσαν κατ' αὐτῆς παγίδα, καὶ ὑπεχώρησεν εἰς τὰς συμβουλὰς ἐκείνων, οἵτινες ἀπὸ σκοποῦ καταδεικνύον αὐτῇ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ συνάψῃ κατὰλληλὸν τινα γάμον, ἀποφεύγουσα οὕτω τὴν ἐκ τῆς χήρας μοναξίαν καὶ τὰς συμπαρομαρτούσας κακολογίας. Ὅτε λοιπὸν παρουσιάσθη ὁ κ. Ἀλβερτὸς, εἶχε δώσει τὸν λόγον τῆς, ἡ εὐθύτης δὲ τοῦ χαρκτηρὸς τῆς δὲν τῇ ἐπέτρπε, ἄνευ σπουδαίας ἀφορμῆς, νὰ ἀθετήσῃ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς, καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ μόνῃς τῆς καρδίας τῆς τὰς ὑπαγορεύσεις, δεχομένη τὰς προτάσεις τοῦ Ἀλβερτῶν. Ἀλλὰ πῶς νὰ εὐρεθῇ ἡ σπουδαία αὕτη ἀφορμή; Ἡδύνατό τις νὰ τῇ εἰπῇ—Μόνον ἐκ συμπερόντος σῶς νυμφεύεται ὁ βαρὼν; Ποία γυνή, νέα καὶ ὠραία, εἴτε ἐν Γαλλίᾳ, εἴτε ἐν Γερμανίᾳ, εἴτε ἀλλοχοῦ, θὰ ἐπίστευε τὸ τοιοῦτον; Ἐπρεπε λοιπὸν ἀναποφύκτως νὰ εὐρεθῇ μία ἀναμφισβήτητος ἀπόδειξις τοῦ ὅτι πραγματικῶς ὁ βαρὼν δὲν τὴν ἐνυμφεύετο εἰμὴ ἐκ συμπερόντος. Πῶς ὅμως νὰ καταρθῇ, ὥστε ὁ φιλάργυρος βαρὼν νὰ προδώσῃ αὐτὸς οὗτος τὰς ιδίας αὐτοῦ προθέσεις, καὶ νὰ ἀπολέσῃ τοιοῦτο τρόπον τὴν ἐπίζηλον θέσιν, ἣν κατεῖχεν ἥδη παρὰ τῇ χήρᾳ; Καὶ ὅμως ἐλάχιστόν τι ἀρκεῖ πολλὰς ὥπως ἐκποδῶν ποιήσῃται ἐμπόδιον, ἐκ πρώτης ὀφείως φαινόμενα ἀνυπερβλήτα.

Ὁ βαρὼν εἶχεν ἀγοράσει λαχνοὺς ἐνὸς τῶν αὐστριακῶν λαχείων, τὸ γεγονός δὲ τοῦτο, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ σημασίας, ἡδύνατο, ὡς θέλομεν ἰδεῖ παρακατιόντες, νὰ ἀποβῇ σημαντικώτατον, χρησιμοποιοῦμενον ὑπὸ ἀντιπάλου εὐφυοῦς καὶ προθύμου πρὸς πᾶσαν θυσίαν.

Ὁ γάμος ἐπρόκειτο νὰ τελεσθῇ λίαν προσεχῶς ἐν προσδιωρισμένῃ ἡμέρᾳ, ὅτε αἰφνης ὁ βαρὼν ἐλάβεν ἐπιστολὴν φέρουσαν τὴν σφραγίδα τοῦ ταχυδρομείου τῆς Βιέννης· μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἠνέφωσεν αὐτὴν καὶ ὅλος συγκινημένος τὴν ἀνέγνωσεν, ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:

«Κύριε,

»Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωστοποιήσωμεν ὑμῖν, ὅτι τὴν σήμερον πρῶτον ἐλάβε χώραν ἡ ἐκκύβευσις τοῦ μεγάλου λαχείου, καὶ ὅτι ὁ ἀριθ. 2884 τῆς 216ης σειρᾶς, ὁ ἐγγεγραμμένος ἐπ' ὀνόματι

ὕμῳ καὶ παραδοθεὶς ἤδη ὑμῖν διὰ τῶν ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτῶν μας, ἐκέρδισεν ἕνα τῶν σπουδαιότερων λαχνῶν, δηλαδὴ τὸ μέγα ξενοδοχεῖον, κείμενον ἐν τῷ προαστείῳ τοῦ Λεωπόλδου ἐν Βιέννῃ, καὶ ἔχον ἀξίαν τριακοσίων εἰκοσι καὶ οὐκὼ χιλιάδων φιορινίων, ἥτοι φράγκων ἑπτακοσίων χιλιάδων.

«Ὁρεῖσθε κατὰ συνέπειαν νὰ ἐλθῇτε ἐνταῦθα, ὅπως λάβῃτε κατοχὴν τοῦ κτήματός σας. Ἡ παρουσία ὑμῶν εἶναι ἀναγκαία πρὸς ἐκπλήρωσιν διατυπώσεων τινῶν, ἂν δὲ θελήσῃτε, ὅπως εἶναι πιθανόν, νὰ προδῇτε εἰς τὴν πώλησιν τοῦ κτήματος, τὸ συμφέρον ὑμῶν ἀπαιτεῖ νὰ ἐπιβλέπετε ὁ ἴδιος τὴν πώλησιν αὐτὴν, ὅπως ἐπιτύχῃτε τῶν συμφερότερων ὅρων, δηλαδὴ τῶν ὅρων τῆς ἐπισήμου ἐκτιμῆσεως.

«Διὰ τὴν περὶ τῶν, καὶ ἢν ἠθέλατε τυχερὸν λάβει ἀνάγκην χρημάτων διὰ τὸ ἔως ἐδῶ ταξιδιον, λαμβάνομεν τὸ θάρρος νὰ σᾶς ἐμψύσωμεν τρισχίλια φράγκα, μὲ τὰ ὅποια ἔχρεώσαμεν τὸν ἀνοικτὸν λογαριασμὸν, τὸν ὁποῖον σᾶς ἠνοίξαμεν ἀπὸ σήμερον.

«Σᾶς σημειοῦμεν ἐπὶ τέλους ὅτι δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ βιασθῇτε πολὺ, διότι ἀρκεῖ νὰ ἦσθε ἐδῶ καὶ μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας.

«Δέχθητε, Κύριε, τὴν διαβεβαίωσιν κατ'.

Ἡ εὐχλωττος αὐτὴ ἐπιστολὴ ἔφερε μὲν ὑπογραφήν ὅλως δυσδιάγνωστον, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς χαρακτῆρας τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀξιοπιστίας, ἀποκλείοντας καὶ τὸν ἐλάχιστον δισταγμὸν ἐν τῷ φακέλλῳ εὑρεν ὁ βαρὼνος καὶ τὸ ἀποστελλόμενον ποσόν, ἥτοι τρεῖς χιλιάδας φράγκα.

Εἰκοσάκις ἀνέγνω ὁ φιλάργυρος τὴν πολύτιμον ταύτην ἐπιστολήν, καὶ ἐννοεῖται ὅτι ὀλίγου δεῖν ἐπνίγετο ἐκ τῆς υπερβολικῆς χαρᾶς· πλὴν μετὰ τὰς πρώτας παραφορὰς τῆς μέθης του ἐμετρίασε τὴν ἐξαψίν του, ὅπως ὠρίμως σκεφθῇ ὁποῖαν πορεῖαν καὶ διαγωγὴν τῷ ἐπέδωκεν ἡ νέα του περιουσία, ἀνέλαβε δ' ἐνταῦθα καὶ τὸ προσωπεῖον τῆς ὑποκρισίας, ὅπως μὴ διαπράξῃ ἀφροσύνην τινὰ καὶ διακινδυνεύσῃ οὕτω τὴν εὐτυχίαν του.

Τὴν ἐπομένην ἡ ὥραία χήρα ἔλεγε μιᾷ τῶν ἐμπεπιστευμένων φίλων τῆς·

— Δὲν ἤξεύρω τί νὰ ὑποθέσω· εἶδον τὸν μνηστῆρά μου χθὲς τὸ ἑσπέρα, ἀλλ' εἶχεν ὕψος παράδοξον, μοὶ ἐφάνη κατειλημμένος ἀπὸ σκέψιν τινὰ· ἐφάνετο, ἴσως βέβαια ἀπατῶμαι, ὡς νὰ ἐζήτει ἀφορμὴν διὰ φιλονεικίας.

Ἐξήγησέν τις μετὰ τῶν μεμνηστευμένων δὲν ἠδύνατο νὰ βραδύνῃ.

— Πλησιάζει ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου μας, τῷ εἶπεν ἡ νεκρά γυνὴ χαριέντως μειδιῶσα, ἐσκέφθητε περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν εἰδοποιητηρίων;

Ὁ βαρὼνος ὀφθαλμοφανῶς ἐταράχθη ἐκ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης, καὶ

— Συγγνώμην, ἀπήντησεν ἐν φανερᾷ ἀμηχανίᾳ, εἶμαι καθ' ὑπερβολὴν στενοχωρημένος, πλὴν

ὑπάρχει ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ ἀναβληθῇ ἐπὶ μερὸν ὁ γάμος.

— Καὶ διατί ἂν εὐαρεστέσθῃτε;

— Σπουδαίει τις ὑπόθεσις...

— Ποία ὑπόθεσις;

— Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς τὴν εἰπῶ.

— Ἐχέτε λοιπὸν μυστικὰ δι' ἐμέ; καὶ ἀπὸ τώρα;

— Εἶμαι ἠναγκασμένος ν' ἀναχωρήσω.

— Καὶ ποῦ πηγαίνετε;

— ὦ! πολὺ μακρὰν, εἰς τὴν Αὐστρίαν, εἰς τὴν Βιέννην.

— Ἐ λοιπὸν, ἀναχωροῦμεν ὁμοῦ. Τί ὠραϊότερον ἐνὸς ταξιδίου κατὰ τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος.

— Εἶναι ἀδύνατον.

— Πῶς, κύριε, μοὶ ἀρνεῖσθε τὸ πρῶτον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον σᾶς ἐζήτησα; πρᾶγμα τόσον ἀπλοῦν, καὶ τὸ ὁποῖον ἔπρεπεν ἐξ ἐναντίας νὰ σᾶς ἐμπλήσῃ χαρὰς. Προσέξατε καλὰ, διότι ἂν δυσκολευθῇτε νὰ μὲ νυμφευθῇτε πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς σας, ἴσως θὰ δυσκολευθῶ καὶ ἐγὼ νὰ σᾶς νυμφευθῶ ὅταν ἐπιστρέψῃτε. Σεῖς δὲν μοὶ ἐδώκατε τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς ἀποδώσω τὰ ἴσα;

— Δύνασθε νὰ πράξετε, κύριε, ὅπως εὐαρεστεῖσθε.

— Λοιπὸν, μὲ ἀπαλλάσσετε πάσης ὑποχρεώσεως;

— Σᾶς ἀφίνω ἐντελῶς ἐλευθέρων.

— Μ' ἄλλας λέξεις διαλύετε τὴν μνηστείαν μας;

— Ἐκλάβετε το ὅπως θέλετε.

— Δέχομαι.

— Πολὺ καλὰ. Ἡ μνηστεία λοιπὸν θεωρεῖται διακελευμένη.

Ἰδοὺ ἀκριβῶς τὸ σημεῖον, εἰς ὃ ἐπεθύμει νὰ φθάσῃ ὁ βαρὼνος. Ἡ νέα αὐτοῦ περιουσία ἐτροποποίει καὶ τὰ σχέδιά του. Ὁ μετὰ τῆς χήρας γάμος δὲν ἦτο πλέον δι' αὐτὸν ἐπωφελὴς καὶ λαμπρὰ ἐπιχείρησις, ἀλλὰ καθαρὰ ἀνοησία ἀναξία ἐνὸς φιλαργύρου.

— Ὅτε δὲν εἶχον εἰμὴ πέντε χιλιάδων φράγκων εἰσόδημα, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, εὖρον σύζυγον φέρουσάν μοι ὡς προῖκα δεκακισχιλίων φράγκων εἰσόδημα, νῦν δὲ ὁπότε ἔχω εἰσόδημα τεσσαράκοντα χιλιάδων φράγκων, ἀναμφιβόλως μοὶ ἀρμόζει σύζυγος φέρουσα ὡς προῖκα ὀγδοήκοντα χιλιάδων φράγκων πρόσδοτον. Τὸ πρᾶγμα εἶναι δικαίον, εἶναι φανερόν, εἶναι ἀλάνθαστον.

Οὕτω σκεπτόμενος καὶ λογαριάζων ἀνεχώρησεν εἰς Βιέννην, ἀφίγων ἐλεύθερον τὸ στάδιον εἰς τὸν κ. Ἀλβέρχον, ὅστις ἔσπευσεν ἐννοεῖται νὰ καταλάβῃ τὴν κενωθεῖσαν θέσιν.

Ἀφικόμενος εἰς τὴν πρωτεύουσιν τῆς Αὐστρίας, ὁ βαρὼνος ἀνεζήτησε τὴν διεύθυνσιν τοῦ τραπεζίτου τοῦ ἐπιφορτισμένου τὸ ἐν λόγῳ λαχεῖον, εἰσηλθε δὲ παρ' αὐτῷ ἐλαφρῶς μειδιῶν καὶ ὅλως ἀτάραχος, ὡς ἄνθρωπος δηλαδὴ γινώσκων νὰ φέρῃ ἀξιοπρεπῶς τὸ βάρος τῆς εὐτυχίας.

— Πρὸς ποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῶ; ἠρώτησεν ὁ βιενναῖος τραπεζίτης.

Ὁ βαρὼνος εἶπε τὸ ὄνομά του, ὅλως πεπεισμένος περὶ τῆς ἐξαιρετικῆς αἰσθησεως, ἣν τοῦτο θὰ ἐνεποιεῖ εἰς τὸν ἐρωτῶντα.

Ὁ τραπεζίτης ὅμως ἀπλῶς ἐχαίρετῃσεν, ἀναμένων ὅπως τῷ ἐξηγήσῃ ὁ ἄγνωστος αὐτῷ κύριος τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του.

Ἀφοῦ τὸ ὄνομά του δὲν ἤρκεσεν ὅπως ἐξηγήσῃ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, ἐξηκολούθησεν ὁ βαρὼνος ἀλλὰ τονίζων καλῶς τὰς λέξεις·

— Εἶμι δ' κομιστὴς ἐνὸς ἐκ τῶν λαχνῶν, οὗς κύνθησεν ἡ τύχη κατὰ τὴν ἐκκύβευσιν τοῦ τελευταίου ὑμῶν λαχείου.

— Ἐννοεῖτε ὅτι ἐκέρδισατε; ἐπανέλαβεν ὁ τραπεζίτης· πρέπει νὰ ἀπατᾷσθε.

— Καὶ διατί, παρακαλῶ;

— Διὰ τὸν λόγον, ὅτι ὅλοι οἱ κερδίσαντες ἀριθμοὶ μᾶς παρουσιάσθησαν ἤδη, οἱ δὲ κάτοχοί των ἔλαβον μάλιστα καὶ τὰ λαχόντα αὐτοῖς.

Τετραγαμῆνος, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀποβαλὼν εἰσέτι πᾶσαν ἐλπίδα, ἐξηκολούθησεν ὁ βαρὼνος·

— Ὑπάρχει βεβαίως κάποιον λάθος, ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι ἐν τάξει, καὶ ἰδοὺ ἐν πρώτοις ὁ λαχνός μου. Ταῦτοχρόνως δὲ ἐπέδειξεν αὐτόν.

— Ὁ λαχνός αὐτός δὲν εἶναι ἐκ τῶν κερδισάντων, εἶπε τότε ψυχρῶς ὁ τραπεζίτης.

— Ἀλλὰ τὸ ἐναντίον ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς εἰδοποιητικῆς ἐπιστολῆς ἣν ἔλαβον. Ἰδοὺ αὕτη.

— Γνωρίζω τὰς ὑπογραφὰς ὅλων τῶν τραπεζιτικῶν καταστημάτων τῆς Γερμανίας, ἐπανέλαβεν ὁ τραπεζίτης, δύναμαι δὲ νὰ σᾶς διαβεβαιώσω, ὅτι ἡ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ὑπογραφή δὲν εἶναι ἡ ὑπογραφή οὐδεμιᾶς τραπέζης. Σᾶς ἐνέπαιξαν, ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι καθαρὰς ἐμπαιγμός.

— Δὲν εἶναι δυνατόν, διότι ἡ ἐπιστολὴ περιεῖχε καὶ τρία γνήσια τραπεζιτικά γράμματα τῶν χιλίων φράγκων, τὰ ὅποια ἀντήλλαξα ἀντὶ χρυσοῦ.

— Τοῦτο εἶναι τῷ ὄντι περίεργον.

— Ὅχι μόνον εἶναι περίεργον, ἀλλὰ καὶ αἰρετὴ πᾶσαν ἰδέαν ἐμπαιγμοῦ.

— Τὸ τελευταῖον τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν. Κατ' ἐμὲ ἀπλῶς ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ θελήσας νὰ σᾶς ἐμπαιξῇ εἶχε μέγιστον συμφέρον νὰ σᾶς ἀναγκάσῃ νὰ ταξιδεύσῃτε.

Καὶ δὲν ἠδυνήθη μὲν ὁ βαρὼνος νὰ ἐννοήσῃ τίς καὶ ὁποῖον συμφέρον ἠδύνατο νὰ ἔχῃ, ὅπως τὸν ἀναγκάσῃ νὰ ταξιδεύσῃ, ὅ,τι ὅμως τούνην τὴν ὑπεχρῶσθαι νὰ ἐννοήσῃ εἶναι, ὅτι ὁ λαχνός του δὲν ἐκέρδισεν οὐδ' ὀβολόν, διότι ἐκ τῶν βιβλίων τοῦ τραπεζίτου, ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς ἠριθμημένων καὶ μονογραφημένων, οὐδὲν τοιοῦτον ἐξήγετο.

Ἀνεχώρησεν ἐκ Βιέννης, ἀπηλπισμένος, ἐν πλήρει ταραχῇ καὶ ὅλως ἐπησχολημένος ἐκ τοῦ συμβάντος αὐτοῦ. Ἀναλαβὼν τὴν προτέρην αὐτοῦ θέ-

σιν, καὶ περιορισμένος καὶ πάλιν εἰς τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ εἰσόδημα ἐκ πέντε χιλιάδων φράγκων, ἤρχισεν ἐν τούτοις ὁ φιλάργυρος νὰ μετανοῇ ἐπὶ τῇ διαλύσει τῆς μετὰ τῆς χήρας μνηστείας του, δὲν ἀπέβαλεν ὅμως καὶ πᾶσαν ἐλπίδα περὶ ἀνανεώσεως αὐτῆς· διὰ τοῦτο πρῶτον μέλημα αὐτοῦ, ἅμα ἀφικόμενον ἐκ Παρισίου, ὑπῆρξεν ἡ περὶ τοῦτου ἐνέργεια.

Τὸ ταξιδεῖόν του εἶχε διαρκέσει ἕνα μῆνα.

— Ἰσα ἴσα ἔλειψα τόσον καιρὸν, ὅσος ἀπῆρτετο διὰ νὰ μ' ἐπιθυμήσῃ, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν μετ' αὐταρκειάς.

Ὁποία ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του, ὅταν ἐμαθῇ, ὅτι ἡ ἀξιεράστος χήρα εἶχε νυμφευθῇ μόλις τὴν προτεραίαν, καὶ ὅτι ὁ κ. Ἀλβέρχος ἦν ὁ εὐδαίμων αὐτῆς σύζυγος!

Τότε μόλις ἐνόησε τὴν πλεκτάνην, καὶ ἀνεμνήσθη τῶν λόγων τοῦ βιενναίου τραπεζίτου, ἐπίσθη δὲ ὅτι ὑπῆρχε τῷ ὄντι κάποιος, ὅστις εἶχε συμφέρον νὰ ἐξοδεύσῃ ἔστω καὶ τρεῖς χιλιάδας φράγκων ὅπως ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του, ἀναγκάζων αὐτὸν νὰ ταξιδεύσῃ.

— Νὰ δαπανήσῃ τις τρεῖς χιλιάδας φράγκα διὰ ν' ἀποκτήσῃ πρόσδοτον δέκα χιλιάδων φράγκων δὲν εἶναι κακὴ τοποθέτησις, ἐσκέφθη ὁ βαρὼνος καταπνίγων τὸ πῆσμά του, διότι σὺν τοῖς ἄλλοις δὲν ἦτο καὶ τὸ παράπαν γενναῖος.

— Τί ὠραία ἐφεύρεσις αὐτὰ τὰ γερμανικὰ λαχεῖα, ἔλεγεν ἡ χαρίεσσα χήρα, νῦν δὲ κυρία Ἀλβέρχου, εἰς αὐτὰ ὀφείλω τὴν εὐτυχίαν μου.

Ἀπὸ ἐπτά ἡ οὐκὼ ἐτῶν, ὁπότε ἐτελέσθη ὁ γάμος των, οἱ δύο σύζυγοι διέσχοντα τὸν μὲν χειμῶνα ἐν Παρισίοις, τὸ δ' ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους ἐν μέρει μὲν ἐν Βάδῃ, ἐν μέρει δὲ ἐν τῇ ὠραίᾳ ταύτῃ ἐπαύλει, ἣν πρὸ ὀλίγου εἰλημαζέτε. N*

[Eugène Guinot].

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Τοκιστῆς, ἀπολέσας ἅπασαν τὴν περιουσίαν του εἰς ἐπιχείρησιν εἰς ἣν ἡ ἀπληστία του ὤθησεν αὐτόν, εἶχεν ἀποθάνει ἐν μέσῳ τοιαύτης ἐνδείας, ὥστε δὲν ὑπῆρχον οὐδὲ τῆς ταφῆς αὐτοῦ αἱ δαπάναι. Οἱ φίλοι του ἐσκέφθησαν νὰ συλλέξωσι συνδρομὰς διὰ νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς δαπάνας τῆς κηδείας του, καὶ ἐπὶ τούτῳ προσήλθον εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Δυμᾶν, πασίγνωστον διὰ τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας καὶ τὴν γενναίω φροσύνην του.

Ὁ Δυμᾶς ἀποδέχεται παρρηθὺς τὴν αἴτησιν καὶ δίδει ἐν λουδοβίκειον εἰς τὸν αἰτούντα, χωρὶς νὰ ζητήσῃ κάμμίαν πληροφορίαν.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Δυμᾶ. Ἐὰν ὅλοι, εἰς ὅσους ἀποτεινόμεθα, εἶνε τόσον γενναῖοι, ὅσον ὑμεῖς, ἡ κηδεία τοῦ φίλου μας, τοῦ τοκιστοῦ θὰ γείνῃ μεγαλοπρεπής.

— Ἀ, εἶνε λοιπὸν διὰ τὴν κηδείαν τοκιστοῦ; Καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν σκέψεως ἐξήγαγεν ἐκ

τοῦ θυλακίου καὶ δεύτερον λουδοβίκειον, καὶ
— Λάβετε, εἶπε, λάβετε, καὶ προσπαθήσατε
νὰ κηδεύσετε καὶ ἄλλον ἕνα.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Ἔχω τρεῖς σφραγίδας, γράφει που ὁ Ἀλφόν-
τος Κάρ, μίαν φέρουσιν τὴν λέξιν «ἀδιαφο-
ρῶ».

Τὴν σφραγίδα αὐτὴν τὴν ἔκαμα, ὅτε ἤμην νε-
ώτερος. Εἶνε ὀλίγον μεγάληνυχος, καὶ τὴν σήμε-
ρον, ἀφ' οὗ ἠναγκάσθην νὰ γνωρίσω τὰς ἀδυ-
ναμίας μου, δὲν τὴν μεταχειρίζομαι παρὰ σπα-
νίως.

Ἡ δευτέρα μου σφραγὶς εἶνε τιμὴ, τὴν ὁποίαν
ἐπρόσφερα εἰς ἑμαυτὸν, ἀφοῦ καλῶς τὸν ἐξήτασα.

Ἡ τρίτη μου σφραγὶς φέρει τὰς λέξεις ταύ-
τας: «Δὲν φοβοῦμαι παρὰ μόνον ὅσους ἀγαπῶ». Ἦδυνάμην δὲ νὰ προσθέσω καὶ ταύτας: «ἀλλὰ
τοὺς φοβοῦμαι πολὺ».

Καὶ τῷ ὄντι, ἐκεῖνοι μόνον δύνανται νὰ ἴδωσι,
νὰ ψηλαφήσωσι καὶ νὰ πληγώσωσι τὴν καρδίαν
μου, εἰς οὓς καὶ εἶνε ἀνοικτὴ καὶ ἀποκεκαλυμμέ-
νη, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι δὲν δύνανται νὰ φθάσωσι παρὰ
μόνον ἕως εἰς τὴν ἐπιδερμίδα, ἣ δ' ἐπιδερμὶς αὕτη
εἶνε ἀπεσκληρωμένη.

ΙΩΝΑΣ

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Τὸ πλῆθος τῶν παρ' ἡμῖν συγγραφέων εἶ-
νε ἤδη ἀναρίθμητον, καὶ ὅμως αὐξάνει ὀλονέν
καὶ ἔχει ν' αὐξήσῃ ἀκόμη πλειότερον. Ἡ αἰτία
τοῦ κακοῦ τούτου εἶνε, ὅτι τὸ ἐπαγγελμα τοῦ
συγγραφέως, καθὼς καὶ τὸ τοῦ πολιτικοῦ κυβερ-
νήτου, εἶναι τὸ μόνον, ὅπερ τολμῶσι νὰ ἐπαγ-
γέλλωνται πάντες χωρὶς νὰ τὸ διδαχθῶσι.

* Ὁ μετριόφρων ὁμοιάζει ἐνίοτε πρὸς πλά-
στιγγα, ἥτις κατέρχεται ἀφ' ἐνὸς διὰ νὰ ὑψωθῇ
ἀφ' ἐτέρου.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἡ παρασκευὴ τῶν ἐμβασμάτων (sauces) εἶνε
σπουδαιότατον μέρος τῆς μαγειρικῆς, καὶ ἐκ τῆς
παρασκευῆς ταύτης διακρίνεται μάλιστα ὁ ἀρι-
στοτέχνης μάγειρος. Εἶνε δὲ τοῦτο καὶ τέχνη ἄμα
καὶ ἐπιστήμη. Τέχνη μὲν, καθ' ὅσον ὁ μάγειρος
ἀφίναται εἰς τὴν ἐμπνευσίν του, ἐπιστήμη δὲ, καθ'
ὅσον οἱ συνδυασμοὶ τῶν ιδιοτήτων καὶ ποιοτή-
των, τῶν γεύσεων καὶ ὁσμῶν καὶ χυμῶν εἶνε πο-
λυάριθμοι, καὶ ὁ μάγειρος πρέπει νὰ τοὺς γνω-
ρίσῃ ὅλους, ὅπως ὁ χημικὸς γνωρίζει τὴν σύστα-
σιν τῶν συνθέτων σωμάτων. Μεταξὺ τῶν κοινο-
τέρων ἐμβασμάτων ἡ μαγιονέζα ἢ τὸ μαγωνι-
κὸν ἐμβάμμα (sauce mahonnaise), ἥτις χρησι-
μεύει εἰς τὴν ἄρτυσιν ψυχρῶν ἐθνιῶν καὶ ὀψι-
ρίων, παρουσιάζει δυσκολίας τινάς. Ἴδου ἡ συν-
ταγὴ αὐτῆς: Βάλε ἐντὸς τυμβλίου ἐν ἡ δύο κι-
τρνάδια αὐγοῦ, πιπέριον, ἄλας, λεπτά τινα χόρ-
τα, ὀλίγας σταγόνας ὀξείδιου, καὶ ἔπειτα τά-

ραξέ τα ὅλα ὁμοῦ. Ἐνῷ δὲ ἐξακολουθεῖς τὴν ἀ-
νακύκησιν ταύτην ἢ τὸ τάρραγμα, ρίψε κατὰ στα-
γόνας καὶ βαθυμυθὸν ἔλαιον, μέχρις οὗ ἡ μάζα
φθάσῃ εἰς τὸ ἐπιζητούμενον ποσόν, καὶ τὸ ἐμ-
βάμμα λάβῃ ἱκανὴν σύστασιν καὶ πύκνωσιν. Ἐάν
θέλῃς, ρίψε ἀκόμη ὀλίγον ὄζος κατὰ σταγόνας,
ἀλλὰ χωρὶς ποτε νὰ παύσῃς τὸ τάρραγμα.

Ἴδου δ' ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς μαγιονέζας
λεπτομέρειαι τινὲς ἀξιοσημείωτοι.

Μετὰ τὴν ἐν Μαγῶνι (Malon) μάχην, ὁ στρα-
τάρχης Richelieu, ὁ στρατηγῶν τῶν Γάλλων,
κατάκοπος ἐκ τοῦ κόπου καὶ τῆς πείνης, κατέ-
λυσεν εἰς ξενοδοχεῖον, ὅπερ ἀπῆντησε καθ' ὁδόν.

Ὁ στρατάρχης διέταξε νὰ τῷ παρασκευάσω-
σιν ἀμέσως γεῦμα.

Ἀλλ' ὁ ξενοδόχος προσῆλθεν εἰς τὸν στρατάρ-
χην πλήρης ἀθυμίας καὶ θλίψεως, καὶ εἶπεν ὅτι
τῷ ἦτο ἀδύνατον νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ.

— Ἀλλὰ, κακότυχε, εἶπεν ὁ στρατάρχης, ἀπο-
θνήσκω τῆς πείνης, δός μου ὅ,τι θέλῃς, ὅ,τι τύ-
χη, τὰ ἀπομεινάρια τοῦ ξενοδοχείου!

Μετὰ τινὰς στιγμὰς παρετίθετο εἰς τὸν στρα-
τάρχην πινάκιον κρεάτων ψυχρῶν ἡρτυμένων μὲ
λαμπρὸν ἐμβάμμα, τὸ ὁποῖον οὗτος ἔφαγε μετ'
ἄκρας ἡδονῆς.

Ἐπροσκάλεσε τὸν μάγειρον καὶ τὸν ἔκαμε τὰς
φιλοφρονήσεις του.

— Μοὶ εἶπες ὅτι δὲν εἶχες τίποτε, καὶ τὸ γεῦμά
σου ἦτο ἀξιόλογον!

— Ἡ καλωσύνη σας, κύριε στρατάρχα! Ἀλ-
λὰ δὲν μετεχειρίσθην παρὰ τὰ ἀπομεινάρια τοῦ
ξενοδοχείου, κατὰ τὴν ἄδειαν ὅπου μ' ἐδῶ-
κατε.

— Πῶς, αὐτὰ ἦσαν ἀπομεινάρια;

— Μάλιστα, κύριε στρατάρχα. Ἐκαμα μόνον
ἐμβάμμα μὲ αὐγά καὶ ἔλαιον, διὰ νὰ ἀρτύσω ὁ-
πωςοῦν τὰ ἀπομεινάρια, τὰ ὁποῖα δὲν ἐτόλμων
νὰ παρουσιάσω ὅπως ἦσαν εἰς τὴν γενναιοτήτά
σας.

— Ἐ, λοιπὸν σὲ λέγω, ὅτι τὸ ἐμβάμμα σου
εἶνε ἀριστούργημα, τὸ ὁποῖον ἀξίζει νὰ παραδοθῇ
καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Πρέπει νὰ τοῦ
δώσωμεν ἐν ὀνομα.

— Ἐάν ἡ γενναιοτήτης σας τὸ ἐπιτρέπῃ, ἀπο-
κρίθη ὁ μάγειρος, ὅστις εἶχε καὶ εὐφυΐαν καὶ φαν-
τασίαν, ὅλ' τὸ ὀνομάσωμεν Ἐμβάμμα Μαγωνι-
κὸν (sauce mahonnaise).

Ὁ στρατάρχης Richelieu ἀντήμειψε γενναίως
τὸν ἔξοχον μάγειρον, καὶ τὸν ἐξήτησε τὴν συν-
ταγὴν τοῦ ἐμβάμματός του, ἥτις καὶ παρῃσῆ-
θη ἔγινε πασίγνωστος.

Τοιαύτη εἶνε ἡ ἀληθὴς ἀρχὴ τοῦ μαγωνικοῦ
ἐμβάμματος, τῆς sauce mahonnaise, ἥτις κατὰ
παραφθοράν τῆς γλώσσης ἔγινε sauce mayon-
naise.

Κυρία Ζ**